

Editorial

Scamatorii literare

Valoare esențială a democrației, dreptul la libera exprimare trebuie privit, asumat și pus în practică, fără niciun fel de ingerință. S-a dus, credem, vremea când vorbeam pe șoptite, cu fereală, să nu fim auziți de ascuțitele urechi ale puterii de odinioară. Vremea când scriitorii, de pildă, erau nevoiți să facă adevărată echilibristică, pentru a deruta teribila cenzură comunistă. Sau, în nu puține cazuri, să accepte compromisul împăciuitoare, spre a-și salva și vedea tipărite cărțile.

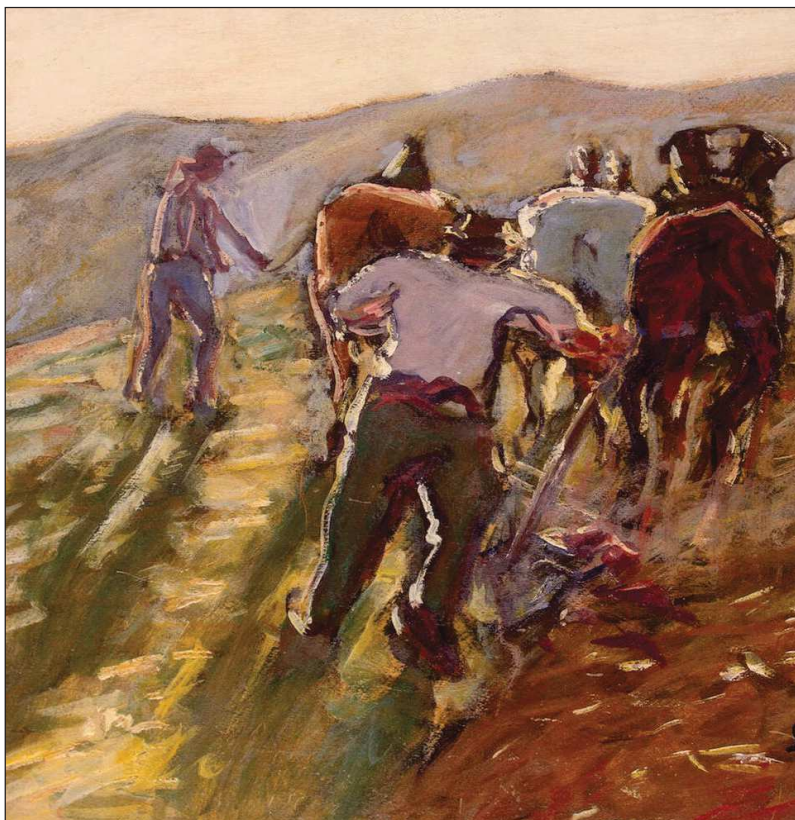
Uniunea Scriitorilor din România numără cu puțin peste 2000 de membri. Alte zeci, pe merit, așteaptă validarea. În afara lor însă, se află, într-o continuă, încrâncenată și involburată „lucrare”, dublu sau triplu acestora. În marea lor majoritate, veleitari incurabili, grafomani, insistenți și agresivi, care și-au făcut din arta literară o preocupare menită a le umple timpul, a le satisface măruntul orgoliu, a stârni invidia prietenilor, a megieșilor. Pe ei nu-i interesează neapărat valoarea propriilor creații. Se simt bine în mediocritatea lor, nu dau seamă nimănui, întrucât, nu-i așa, dreptul la exprimare (la scris!) e sfânt! Dacă s-ar opri la „cercul lor strâmt”, i-am lăsa cufundați în mărghinirea lor, nu ne-ar deranja cu nimic. Deranjul și uluirea noastră survin atunci când neodihniții mâncători de verbe, de metafore sleite, ies din carapace, se fandosec pe strada mare, pe la evenimente culturale, etalându-și chinurile lor „opere” scoase la edituri anonime, de cartier sau de apartament, acolo unde nu funcționează defel exigența, criteriul valorii. Torturează asistența, își expun, fără jenă, volumele alături de mari scriitori de pe raftul de aur al literaturii naționale, dau autografe, cu gesturi superioare și îngâmfate.

Cunoaștem asemenea specimene. Se laudă între ele. Se îngheșuie să ocupe neapărat locul din față. Își lăbărțează numele pe afișe. Freacă pragul revistelor, cerșind publicarea. Să te ferească Dumnezeu să nu-i iei în seamă, să-i respingi, gura lor se umple imediat de invective! Un așa-zis prozator dedat la scris la vârsta când ar trebui să-și plimbe nepoții prin parc, își mângâia, mai zilele trecute, debutul editorial, lăudându-se că și-a compus, în mare parte, „romanul”, în metrou, în drum spre serviciu (!). Mai scot încă un volum, îmi explică, surâzător, fac rost de câteva cronici, și-mi depun dosarul la Uniune. Măine-poimăine, ies la pensie, voi beneficia și eu de indemnizație... L-am întrebat care este cea mai recentă carte pe care a citit-o. Eu nu citesc pe nimeni, eu scriu, zicea, frecându-și mâinile.

Așadar, dreptul la libera exprimare, deși e un câștig al tuturor, atunci când este înhățat și mănuit de neaveniți, naște, cum se spune, monștri. Caricaturi în rame poleite. Circari plutind pe sârma întinsă între lipsa acută de talent și inchipuitele aplauze.

Poate fi stopată obsedanta lor năvală? Nu, dar, măcar, încercăm. Așa cum procedează, de ceva vreme, revista noastră fanion – „România literară”, prin noua sa rubrică „Rebut”, „destinată acelor creații care văd lumina tiparului strict în virtutea dreptului la libera exprimare, în absența oricărei legături cu literatura”. Exemplul ei ar trebui preluat și de alte publicații literare și culturale. Poate așa se va face ceva ordine în ierarhiile literare, în preferințele cititorului derutat și asaltat de apele nămolose ale maculaturii...

Florin Burtan

La arat, Rene Seyssaud, pictură în ulei pe carton, 1902-1903, Muzeul de Stat de Arte Frumoase, Moscova, 1953

Constantin Salcia

Veni-voi într-o vreme

Mi-s genele pufoase și grele de căldură
Prin iarba pân-la glezne și grăul pân-la brâu,
Înoată amintirea cu sufletul la gură,
De parc-ar trece anii prin matca unui râu.

Amiaza își desfoaie miresmele pe șes
Și lanurile poartă tot aurul în ele,
Mă văd și azi pe brazdă sau toamna la cules,
Pe câmpurile dragi copilăriei mele.

O mare de privești se scutură-n covoare
Și mii de brațe urcă spre cerul cu belșugul,
Purtându-și nostalgia pe lungile răzoare,
La capătul vieții se odihnește plugul.

Când obosit amurgul coboară ca-ntr-o carte
Pe drumurile albe, bătătorite-n mers,
Un lung șirag de care se-aude de departe,
Cu fiecare roată călcând pe câte-un vers.

Mă văd copil prin praful ce poleiește zarea
Sau lângă-mbrățișarea atâtor bolovani,
Alături de tata încovoid spinarea,
Cum au făcut pe vremuri toți moșii mei țărani.

Nețarmurite holde și dunări de porumb,
Păduri nestrăbătute la margine de veac...
Cum v-au cuprins uitarea, cu norii ei de plumb,
Să nu vă mai găsească trecutul meu sărac!

Voi ați rămas să duceți, cu anii mai departe,
Fermecătoarea slovă la care azi mă-njug,
Și nu vedeți cum singur prin golurile sparte,
Îmi plimb copilăria pe coamele de plug.

Veni-voi într-o vreme, cu ploile de vară,
S-adun recoltă nouă din bobul plin și greu,
Și să mai văd o dată pe care drum pleacă
Toți cei pe care astăzi îi port în versul meu.

- Eveniment culturale • Istorie literară • Cronică literară • Breviar • O carte - două cronici • Avangardism editorial • Cartea de critică literară • Cartea de proză • Note de lectură • Poesis • Pagini de istorie • Chenar liric • • Proză scurtă • Oaspeți la Caligraf • Moromețiana • Eveniment editorial • • Simpozion internațional • Revista revistelor • Meridiane literare •

Eveniment cultural de excepție

Zilele Bibliotecii Județene „Marin Preda”

Ca în fiecare din ultimii ani, Biblioteca Județeană „Marin Preda” din Alexandria a fost luată cu asalt, cu ocazia celui mai important complex de manifestări organizate aici. Scriitori – poeți și prozatori, critici și istorici literari, publiciști și ziaști, artiști plastici, editori, bibliotecari, autorități județene și locale au avut ca ofertă activități culturale dintre cele mai diverse. Deschiderea s-a făcut în prezența președintelui Consiliului Județean Teleorman – Dănuț Cristescu, a viceprimarului Alexandriei - Augustin Ioan, a directorilor Bibliotecilor județene Argeș, Brașov, Brăila, Călărași, Neamț și Tulcea.

Un moment important l-a constituit decernarea premiilor revistei „Caligraf” pe anul 2019. Pe baza voturilor juriului prezidat de Horia Gârbea – membru al Consiliului director al Uniunii Scriitorilor din România, premiile au ajuns la Simona Grazia Dima (poezie), Dan Miron (proză), Nicolae Dina (critică literară) și George Băicoianu (debut editorial). Viorel Fota, managerul Bibliotecii din Alexandria a acordat, de asemenea, diplome de excelență unor autorități și șefi ai instituțiilor de profil din Argeș, Brașov, Brăila, Călărași, Neamț și Tulcea.

Lansări de carte

Pe parcursul celor trei zile au avut loc mai multe lansări de carte. „Râni călătoare” (proză scurtă) de Florin Burtan, „Literatură de ieri, literatură de azi. Cronici literare” de Stan V. Cristea și „Maxinne” de George Băicoianu au fost prezentate în prima parte de „critici de meserie”. Alte noutăți editoriale au venit de la Elena Armenescu – „Tainele împărătești” și „111 cele mai frumoase poezii”, Victoria Milescu – „Biografie cu pășări”, Domnița Neaga – „Cândva în Arcadia”, Daniela Trandafir – „Insomniile Danei”, Viorel Ciobanu – „Dimitrie Cantemir și conștiința unității naționale”, Dorin Radu – „Pe dealul lui Baran”. Și sâmbătă lansările de carte au avut un loc special: „Scrisul este rugăciune” de Cristian Gabriel Moraru, „Industria județului Teleorman, la sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI” de Paul Schiopu, „Sufletul din cuvânt” de Emilia Stroe, „Castigat ridendo mores” de Gheorghe Olteanu.

Ateliere profesionale

Interesant a fost și schimbul de experiență cu genericul „Împlinirea 3D – o provocare pentru bibliotecari”, moderat de Daniel Nazare, manager la BJ din Brașov. Dacă șeful Direcției pentru cultură Teleorman, Ștefan Nedelcuță-Apopo, s-a referit la „Patrimoniul cultural construit și nevoia de intervenție urgentă”, mai mulți bibliotecari au prezentat comunicări pe teme profesionale. Gianina Burcea s-a referit la obiectivele Centrului de performanță „Niculae Moromete”, unde liceeni vor lua parte la activități educative ce favorizează comunicarea, lucrul în echipă, competiția și competența.

Expoziții, momente artistice

Câteva expoziții s-au regăsit în program. Cea documentară, intitulată „Să citim istoria din ziare” cuprinde peste 20 de publicații din perioada 1919-1939, piese aparținând jurnalistului colecționar Ștefan Stan. Alte două expoziții de grafică, respectiv de pictură – „Autumnala” de Costel Lupu și „Simboluri religioase” de Eugenia Dumitriu au încântat privirile participanților. Tematica acestor expoziții a cuprins și „155 de ani de la înființarea CEC” – din colecția Teodor Săceanu, „Mașini de epocă” – colecționar Liviu Sorinel Sandu, „Cărți cu autograf” (din patrimoniul BJ Teleorman) și „Magia hârtiei” (Palatul Copiilor Alexandria). Recitalul muzical Ovidiu Scridon, „Muzică, poezie și dansuri populare” cu Asociația „Dai o șansă”, momentul folcloric „Fluierașii de la Dobroțești” au dat un ton optimist atmosferei.

Cartea a fost regina, totuși

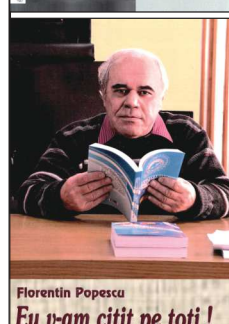
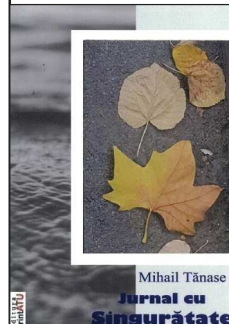
Concursul de lectură „Bătălia Cărților” (faza județeană), din al cărui juriu au făcut parte prof. Anca Vașile, prof. Felicia Dogaru și poetul Florin Burtan, membru al Uniunii Scriitorilor, a arătat buna pregătire a celor mai tineri utilizatori ai serviciilor BJ. De apreciat gestul directorului Bibliotecii Județene Brașov, Daniel Nazare, care a completat premiile câștigătorilor. „Copiii noștri talentați” (tot faza județeană).

De la un asemenea eveniment nu puteau lipsi oferte ale unor edituri, printre care „Aius” din Craiova, cele mai cunoscute reviste fiind „Mozaicul”, „AntiLethe” și „Carmina Balcanica”.

Cu speranța că nu mi-a scăpat nimic din ceea ce s-a întâmplat pe parcursul a trei zile, trebuie să mai remarc modalitatea armonioasă în care managerul Viorel Fota și hârnicul său colectiv au dus la capăt un program bogat, divers. De altfel, profesionalismul lor este demonstrat și de premiul acordat recent la Miercurea Ciuc de Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România.

Ștefan Stan

Cărți primite la redacție

Caligraf

Revistă de cultură

Editor:
Centrul Cultural
Teleorman

Apare sub egida
Uniunii Scriitorilor
din România

FLORIN BURTAN
redactor-șef

Ana Dobre, Liviu Comșia, Nicoleta Milea,
Marian Nazat, Stan Ștefan. Tehnoredactare: Vladimir Mutu

Revista Caligraf este membră a Asociațiilor Revistelor, Imprimeriilor și Editurilor Literare (ARIEL), înființată în baza Hotărârii judecătorești și recunoscută de către Ministerul Culturii. Revistă fondată de Ziarul Teleormanul.

Răspunderea pentru conținutul articolelor publicate aparține autorilor acestora. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.
Revista Caligraf este editată de Centrul Cultural Teleorman (director, Ileana Popa).

ISSN: 1582 - 1412

Adresa redacției: str. Ion Creangă, nr. 52 - 54, Alexandria, județul Teleorman
În atenția colaboratorilor: textele se trimit în format electronic, cu diacritice, la următoarele adrese de e-mail:
floreaburtan@yahoo.com ; stan_v_cristea@yahoo.com

Istorie literară

Stan V. Cristea

Ana Dobre. Dedublarea eului creator

O carte construită bipolar – este vorba de ultimul volum publicat de Ana Dobre, *Eu și celălalt. Proză scurtă* (Târgoviște, Ed. Bibliotheca, 2018, 218 p.), cu o prefață de Ștefan Mitroi și un cuvânt al autoarei, care semnează de această dată Ana Dobre-Pelin – aduce în prim-plan imaginea dedublă a unei scriitoare cu o personalitate puternică. Afirmată ca un critic literar bine ancorat în realitatea literară, mai ales de după anul 2000, atentă la viața cărților și la lumea scriitoricească, deopotrivă, colaborând la o seamă de reviste de real prestigiu și publicând mai multe volume de eseuri și de istorie și critică literară – *Utopiile realului* (2007), *Rinocerii și Don Quijote* (2007), *Lecturi empatice* (2009), *Ștefan Mitroi – opzicistul fără generație* (2011), *Miron Radu Paraschivescu – eternul eretic* (2011), *Miron Radu Paraschivescu – eternul eretic*, ediția a doua revăzută și adăugită (2013), *Litere și sensuri* (2013), *Cărți privite în ochi* (2014) -, Ana Dobre a simțit însă nevoia de a se infățișa în fața cititorului și în ipostaza de prozatoare. A ales, evident, metoda dedublării eului creator, prin intermediul unei cărți, intitulând-o *Eu și celălalt* (pentru că autoarea nu ne avertizează explicit, ne gândim la dubla ipostază: criticul și prozatorul) și semnând-o Ana Dobre-Pelin (astfel, polarizarea este foarte clară: Ana Dobre – criticul, Ana Dobre-Pelin – prozatorul). Într-un cuvânt de început, ne și avertizează că, din această carte ce cuprinde proze scurte și interviuri, se vor vedea „cele două imagini: omul și scriitorul, adică eu și celălalt eu al meu”, cel care scrie nefiind altcineva decât „Eul creator” (șasdar, dublu ipostaziat, sub chipul criticului literar, pe care îl cunoaștem din cărțile publicate anterior, și sub chipul prozatorului, din cartea de față). Metoda dedublării la care apelează autoarea ne obligă, însă, să vedem că se folosește de mai multe oglinzi pentru a o transpune în paginile cărții, adică se folosește de mai multe ipostaze ale eului: pe de o parte, sinele are o individualitate proprie, în timp ce eul care se ridică din sine dedublează această individualitate; adică: eul pendulează între sine și celălalt, scriitoarea însăși pendulând între persoana fizică și ființa interioară, dar și între autoconștință și cunoașterea de către ceilalți, fără de care literatura ei nu poate exista cu adevărat. Admițând că „Scriitura presupune absolută sinceritate”, și, deci, credința în cuvânt, scriitoarea admite și că „Oamenii te pot trăda, literatura niciodată”. Și mai admite, apelând la vorbele lui Marin Preda, că „Sentimentele sunt adevărate, întâmplările sunt inventate.”

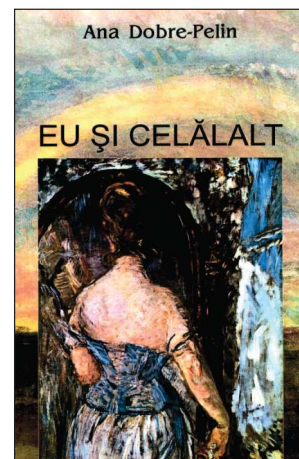
Partea întâi a cărții, *Eu și celălalt*, cuprinde nouă texte – schițe și povestiri – pe care autoarea le numește, simplu, „proze de factură și formulă literară diversă”. *Așteptările lui Candid Toma* abordează problema condiției scriitorului în lumea de azi. Candid Toma scrisese o năvălă și trăia un sentiment de dedublare, dacă era el cel care o scrisese și tot el cel care o imagina, conchizând că povestea îi aparținea, dar trebuia să-și împărtășească bucuria, așa că o trimite pe e-mail unor prieteni. Unul îi promite că o va citi, Inocențiu îi declară că este un mare prozator, Radu îi trimite un mesaj care îi provoacă o euforie, iar Marcu crede că povestea este „o mărturie despre lumea de azi”, care este o altă „eră a ticăloșilor”; doar Gloria Hârău îi spune că nu-i plăcuse, că nu este literatură, că este vetustă. Finalul, cam grabit, încheie povestea sub un tir de întrebări, pe care le putem sintetiza prin dilema: „pentru cine scrie autorul și prin autofuncționarea scriitorului; „lată, eu pot fi fericit: am fost citit de cinci persoane! Cine și-ar mai putea dori mai mult?...” *Soarele de la miezul nopții* este o parabolă, pusă sub un glas misterios: „Urmează lumina din interior!”;

fiind vorba despre „un stejar care visează” și despre „ultimul lui vis” – o dedublare a lumii de pe Terra pe o altă planetă din univers, unde, totuși, fiecare trebuia să-și găsească drumul, dându-i-se o nouă șansă. Noul lider întâlnește trei mături și un copil; unul dintre mături vrea o mașină ultimul răcnet, al doilea este în politică și vrea puțină putere, al treilea a cunoscut deznădejdea și vrea liniște și pace în suflet, iar copilul vrea să se joace. Liderul, în schimb, vrea să scrie, ca să povestească „întâmplarea aceasta și altele multe care așteaptă veșmintele vorbirii”, să aducă în lume creația sa și să-și înmulțească „talantul”. „Soarele de la miezul nopții” îi adusese în dar o poveste și, astfel, el, Scriitorul, avea o nouă șansă: „Mi-am luat în crezător haina de lumină. Începea o nouă zi.” *La fute en avant* (Fuga înainte) apelează la o haină mai degrabă esesitică, inserând reflecții despre trecerea timpului și despre viață, despre faptul că oamenii vor certitudinii și despre tainele sufletului, despre omul primordial și adevăr. Textul este și el tot o parabolă: Dumnezeu a vrut să ascundă adevărul pe pământ și a trimis mai mulți îngeri să caute locul cel potrivit, însă abia al treilea inger, care a străbătut pământul „în lung și în lat, în înalțuri și în ascunzișuri”, crede că adevărul trebuie ascuns „în sufletul omului”. *Incognito* relatează întâlnirea un localat cu personaje unor cărți, din „Levantul” lui Cărtărescu și dintr-o carte a lui Andersen. Personajele dispar dar apar alte umbre: „Suntem personaje tale”, îi spun acestea, iar apoi: „Tu ești creatorul nostru! Pirandello al nostru! De când te căutam!” În cele din urmă, localatul se culcă și visează că se afla într-un castel în Argentina, unde un regizor discuta cu echipa, iar când se trezește îi spune soției ce-a visat, încheind: „Ce lume o mai fi și asta, când nu mai știi dacă ești om, personaj sau autor!” Dar dilema se adâncește și mai mult: „Doamne, ce lume e asta în care nu știi dacă există cu adevărat?” *Eterna prostie* cu alți proști, cu un moto din Caragiale („Proștii mor, dar prostia rămâne.”), reia tema lui Creangă cu drobul de sare. În casa lui Gheorghe se strânse lumea ca la urs; soacră-sa și nevastă-sa urlau că dacă televizorul din perete îi cade copilului în cap; Gheorghe le zice că sunt niște proaste, că va pleca în lume și se va întoarce doar dacă va găsi proști mai mari. Pleacă Gheorghe în lume, iar cele două femei hotărâsc să se ducă la baba Sândica, să le arunce-n bobi, astfel urmărindu-l pe unde trecea: acesta dă peste unii care asfaltau drumul cu țăpoiul, apoi peste unii care vroiau să facă un pod, aveau puntea, dar n-aveau picioarele podului, în fine dă peste lume multă care se holba la un ecran mare unde se discuta despre mărirea salarii și pensii, iar o doamnă le explica sârguincioasă pe flipchart cum stă treaba, „treacând din aberație în aberație, apoi în paradox și... viceversa”. După toate cele văzute, Gheorghe se-ntoarce acasă, căci a văzut o grămadă de proști. Povestea sencheie ironic, parodiind finalul basmelor: „La proști noi, formule noi! Eu am încălecat pe-un mercedes ca să nu-i vedem prea des!” *Album de familie*, deși este o poveste de-a dreptul autobiografică – este povestea bunicii, care era la sfârșitul toamnei, spusă pe prisa casei, la umbra unui gutui bătrân, care era dublu bunicului care nu se mai întorse din război – evocă deopotrivă lumea satului vechi, diferit de cel de azi. Povestea este „mitologia familiei”. *Căprioara din vis* este o altă poveste, zguduitoare prin drama unei femei supuse umilițelor ca urmare a aplicării în timpul regimului comunist, a măsurilor impuse prin decretul privind creșterea natalității. Maria, profesoara la o școală de sat, este trezită într-o dimineață de săgeata unei raze care îi încheiase visul cu o căprioară care căuta în zăpadă un loc unde să-și nască puilul. Revenirea la realitate este umbră de dramele din sat,

provocate de avorturile care nu se puteau face la spital, fiind interzise prin decretul ceaușist. Visul se prelungește în viața reală, fiindcă la controlul ginecologic obligatoriu, Maria află că este însărcinată, iar când se apropie nașterea, este dusă cu salvarea la spital, cunoaște aici lumea femeilor, pleacă din spital înainte să nască, dar peste mai multe zile este adusă din nou cu salvarea și naște un băiețel; îi revine în fața ochilor visul: „Eram căprioara și acesta este fiul meu!” *Frumoasa și Bestia* este o poveste care învâluie un episod autobiografic (după cum îl vom regăsi relatat într-un interviu). În vara lui 1977, Alina vine în Bucureștiul care arăta ca „un uriaș rânit”, spre a susține examenul de admitere la Teatru; însoțită de tatăl său, pentru că „și moldovenii când pleacă la București, tot moldovenii caută”, o găsec, după câteva peripeții, pe Mariana, consăteanca lor, care-i primi și o găzdui pe Alina pe timpul examenului. Proba orală s-a dat la Teatrul Național, candidații fiind călăuziți de Andă Caropol; a fost repartizată la comisia condusă de Dem Rădulescu, care, atunci când a trecut prin sala în care așteptau toți, „îmbrăcat lejer cu o cămașă albă și blugi, i s-a părut imens, un alt uriaș cu care trebuia să se confrunte”; la finalul probei s-a văzut pe lista celor respinși. Și-a promis, totuși, că în București nu se va mai întoarce niciodată, ori decât ca un învingător: „Își dorea ca locul să o accepte, își dorea să îmblânzească bestia... să o transforme în om.” În fine, *Doi regi* este povestea a două destine paralele: a regelui Mihai, cel silit să abdice și care suferise un exil nedrept, și a lui Carol Caraiman, născut într-un sat din Moldova de Sud, care îndurase și el multe pe timpul regimului comunist datorită numelui pe care-l purta. Carol Caraiman urmărise la televizor emisiunile despre viața regelui Mihai, iar moartea îl găscise în patul lui de-o viață. A fost înmormântat în aceeași zi cu regele Mihai, care a fost purtat pe un afet de tun, apoi dus cu trenul regel până la Curtea de Argeș, el, Carol Caraiman, fiind dus la cimitir cu un car tras de doi boi. Povestea vorbește, așadar, despre: „Doi regi – fiecare în felul său, fiecare stăpân pe regatul lui, ambele la fel de zadarnice și iluzorii ca tot ce ține de lumea aceasta...”

Analizând mai atent cele nouă proze, remarcăm nu doar rigoroarea construcțiilor, cât mai ales sarcasmul, umorul și ironia cu care prozatoarea își însoțește discursul, consensualizarea viziunii epice cu realitatea lumii despre care vorbește, fie cu o anume empatie (în prozele obiective, precum: „Album de familie”, „Căprioara din vis”, „Frumoasa și Bestia”, „Doi regi”), fie cu o ironie extrem de bine dozată (precum în prozele de factură livrescă: „Așteptările lui Candid Toma”, „Soarele de la miezul nopții”, „La fute en avant”, „Incognito”, „Eterna prostie cu alți proști”). Am remarcat, de altfel, că nu de puține ori descriem situații și motive literare, pe care prozatoarea știe totuși să le integreze într-un discurs care separă foarte bine apele. În același timp, decelăm – în câteva proze – obsesia dedublării: personajele lui Cărtărescu și ale lui Andersen vs. personajele noului Pirandello; lumea proștilor din povești vs. proștii din lumea de azi; sau: gutuiul – dublu bunicului care nu s-a mai întors din război. Dedublarea este o obsesie a întregii cărți, de altfel, despre care autoarea însăși ne avertizează de la bun început, prin numele său și prin titlu.

A doua parte a cărții, *Eu și ceilalți*, adună la un loc patru interviuri: „Cât trăim ne configurăm permanent locul pe care-l ocupăm” (realizat de Tănase Dănilă, în 2008). „Dacă este o dovadă de înțelepciune să accepți ceea ce nu poți schimba, e nevoie de forță interioară să lupți pentru ceea ce crezi că poți schimba” (realizat de Ion Bădoi, în 2008), „La un alt ceas al istoriei” (realizat de Carmen Dumitrescu, în 2009)

și „Nu aș vrea să se știe despre mine decât că sunt un om obișnuit cu o mare dragoste pentru literatură” (realizat de Mihai Stan, în 2016). În general, interviurile relevă fapte biografice (scriitoarea este născută în satul Bucești, aparținând de comuna Ivesti, județul Galați; în Bucești s-a născut și Ștefan Petrică, în Ivesti este născută Hortensia Papadat-Bengescu și tot aici este născut I. Valerian, iar în aceste locuri au trăit personajele lui Victor Ion Popa, din romanul „Velerim și Veler, Doamne”), dar pune în evidență, cu putere, și nostalgia satului (cu oamenii săi, cu credințele, tradițiile, obiceiurile și mentalitățile locului), a familiei (tatălui său, Pavel Pelin, pictor decorator, și mamei sale, Catrina Pelin, casnică, le datorează enorm de multe, de aceea, în semn de grațitudine, a adăugat și numele lor la numele său de pe coperta cărții), a copilăriei și anilor de școală primară și de gimnaziu de la Bucești și ai celor de liceu de la Tecuci, cu un accent aparte pe anii studenției de la Iași, unde a avut câțiva profesori de marcă (pe Constantin Ciopraga, Mihai Drăgan, Petru Ursache, Alexandru Husar, Elvira Sorohan, Maria Platon, Marina Mureșan, dintre aceștia, Mihai Drăgan încurajând-o și vechinduo-i primele afirmări literare), punctând apoi etapele carierei didactice (cu primii ani de profesorat, stabilirea în Teleorman și obținerea doctoratului în Filologie, cu o teză despre Miron Radu Paraschivescu, avându-l conducător științific pe acad. Eugen Simion) și etapele devenirii scriitoricești. Deopotrivă, dialogurile pun în lumină ipostaza de scriitoare – de critic literar (cineva a și văzut-o drept o „Doamnă de fier” a criticii literare) și esesistă (cu o receptivitate deschisă față de literatură și față de lumea de azi, văzută mai ales prin prisma moralității și a demnității), cu respect față de adevăratele valori și un cult față de scriitorii clasici ai literaturii române, începând de la Mihai Eminescu și până la Marin Preda, în care – cum spune la un moment dat – se regăsește cel mai mult. Reținem, în context, și dichotomia dintre „eul profund” și „eul empiric”, respectiv dintre artist și om, pe care o subliniază într-un dintre interviuri, fără însă a continua asocierea cu dichotomia dintre „eu” și „celălalt eu”, dintre „om” și „scriitor”.

S-o spunem, totuși, cinstit, anume că volumul *Eu și celălalt* – o carte construită, insolent, pe un sunar bipolarizat: proză și interviuri – pune, de fapt, în evidență un adevărat spectacol al personalității care se află dincolo de aceste două nume: Ana Dobre și Ana Dobre-Pelin, pe care, desigur, va trebui să le urmărim de-acum încolo în paralel. Suntem conștienți, Ana Dobre va continua să fie un critic activ, aplicat și incisiv, iar Ana Dobre-Pelin va fi capabilă, cu talentul ei robust, ilustrat prin prozele la care ne-am referit aici, din care am văzut că știe nu numai „să povestească”, ci și „să intelectualizeze” pagini bine esențializate, să dea oricând la iveală și alte texte de o mai largă respirație, ba chiar și construcții romanești, după cum ne-o dovedește, acum, prin abilitatea cu care și-a articulat discursul prozastic și personajele. Suntem doar curioși să vedem care dintre cele două ipostaze își va asuma de-acum încolo întâietatea...

Cronică literară

Ana Dobre

Senzoriale și extrasenzoriale...

Categoric, unii oameni au suflet de poet. Sunt, altfel spus, de o sensibilitate care contagiază tot ce ating. Lumea pe care o percep este lumea pe care o visează. Ei se instalează în acest vis și transcriu metaforic stări, mai ales stări, senzoriale și extrasenzoriale, obiecte, peisaje răsfănte în aceste stări. Reprezentările lor sunt puternic marcate de ideal, nu pentru că ei nu ar avea organe pentru perceperea realului, dar pentru că aura pe care o proiectează asupra lumii șterge contururile până la totala contopire a realului cu idealul.

Iar aceasta îi plasează dincolo de senzorial, în extrasenzorial.

Mă gândesc că, poate, de aceea, Ileana Popescu Bâldea, în care se pot recunoaște semnele hipersensibilității, așadar, un suflet de poet, a ales să-și intituleze volumul de poezii tocmai așa – *Extrasenzorial*.

Adierile lirismului se resimteau și în volumele de proză: *Ape spre nimic* (2018), *Viață îmbrăcată subțire* (2018), *Păsări și umbre* (2019), încât se poate spune că epicul și liricul sunt, în plămădirea personalității artistice a scriitoarei, complementare, nu alternante.

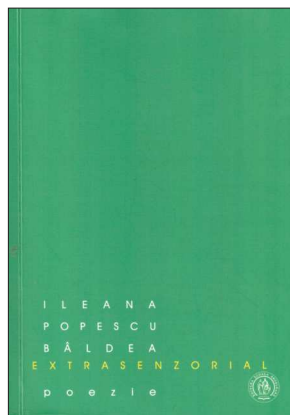
Urmărim în acest volum, *Extrasenzorial*, o aventură de cunoaștere, un mod personal de a descoperi lumea la suprafață și în profunzimile ei, un mod de a se înfiora, de a o contempla și de a o transfigura în imagini care să reflecte stările poetice pe o gamă ce translează de la simpla observare la contemplare și meditație. Ileana Popescu Bâldea nu este doar un observator atent la detaliile și nuanțe. Ea reflectă mai mult lumea pe care o visează, lumea spre care aspiră: „Mereu mi-am dorit un castel/ din cuvinte/ Cu ferestre de hârtie/ înclinate spre cer/ Fără camere/ doar un pian/ un birou/ și-un taburet/ Cu o ușă de aer/ să se deschidă spre voi/ și un pod din litere/ peste întrebările/ lumii/ La capătul lui stau intr-o carte veche/ străng din pleoapele/ sub flacăra/ și dansez pe liniștea/ unei păsări”...

Dacă dialogul nu poate antrena un altul în comunicarea cu celălalt, ea se supune autoinspecției, într-un soliloquiul ce relevă o dedublare, pentru că, prin autoconștientizare, s-a ajuns la cunoașterea de sine. E un *sens giratoriu* care o orientează în această lume a virtualității simbolice, posibil revelatorie de sens și de sensuri. *Zina* la care visează și la care aspiră poeta este ziua stării de grație, a revelației sinelui: „va veni o zi în care ne vom întâlni la o masă din ploaie/ cu voi sta pe un taburet de nor tu pe unul de vânt (...)/ vei acoperi cu genele fericirea/ tristetea o vei coborî adânc în măduva oaselor (...)/ îmi vei povesti senin (...)/ eu îți voi spune cum alegă fluturii mei extraterestri...”

Starea de contemplare o întoarce pe Ileana Popescu Bâldea către meditația ce-i revelează metafizica existenței. O tristețe transcendentă o învalăie și-i învalăie tablourile sufletului pe care, indirect, le răsfîng aparentele pasteluri. *Defect de*

zbor, Defect de iulie, Nopti, Efect de lună sunt pasteluri metafizice, efecte ale unui mod personal de a răsfînge luminile și umbrele în caleidoscopul său liric.

Poezia este pentru Ileana Popescu Bâldea partea eternă a acestei existențe metafizice: „poezia nu există/ doar umbra ei e în cuvinte/ când alegă cu fața spre lună/ și noi o tot agasăm/ cu întrebări/ despre ce nu va fi vreodată/ poezia este/ zbor de...” Umbra poeziei concurează eternitatea. Motivul romantic al umbrei este reinterpretat, pus în relația duală creator-creație. Gestul creatorului repetă creația divină. Creatorul este el însuși un demiurg, de unde această sugestie a intermediarității între celest și terestru: „eu sunt doar o fărâma din sufletul acesta/ pe care vi-l împărtăș vouă/ Dumnezeu”.

Tulburătoare sunt confesiunile eului. Ileana Popescu Bâldea lasă impresia că și-a căutat un loc în universul pe care-l creează. Ea nu se vrea o demiurg absent, ci unul ancorat în realul idealului, prezent în propria creație. Haosul pe care-l ordonează capătă coerență prin cuvântul capabil să construiască o lume în care oamenii să rămână, mereu în alb”, în aura iubirii și a speranței. Atunci, într-un repetabil *uneori* – e sugestivă repetarea acestui adverb de timp care o plasează într-un timp timbrat afectiv, cu valențe mitice –, „lucurile devin îngeri”, iar poeta poate povesti „un scanvini cu Dumnezeu”, adică propria aventură de cunoaștere, urcând treptele spiritualității și ale spiritualizării. La capătul acestui drum către sine, ea poate clama: „dă-mi alt nume/ în tabăra aceasta medievală/ numită viață”, schimbând viața cu un destin.

Convertirea vieții în destin o situează în ipostaza unui contemplativ pentru care timpul nu se mai scurge consecutiv, fiind receptat simultan, într-o singură

dimensiune – a prezentului continuu. Viața este *eterna alergare*, dar destinul revelează sensul, revelându-i menirea ca om și artist: „Alerg. Sunt calul destinului meu. Stropi de mare/ pe lună. Pe șau cu ultima stea din cele șapte. (...) Alerg. Calul destinului se îmbracă în fluturi. Apringe cu aerul un vis de niciunde./ Se-nalță pe două picioare. În nări cu iubire și abur de poeme nescrise...” Cu ecouri nichitastănesciene, imaginea are, totuși, relevanța stării de exultare a trăirii care o plasează acolo, în *extrasenzorial*, într-un loc și timp spre care nu încetează să aspire și pentru care-și pregătește eul la întâlnirea cu sinele. Dedublarea este implicită: „seara cândva – aproape vei muri/ viața îți va da o clipă de răgaz cât să stropești luna/ obosită să privească printr-un ziar/ cum spui pământului că în libertatea ta nu are loc nimeni/ că ai avut o problemă de concentrare/ când ai aruncat anii în decor/ ca pe-o ruptură așezată față de masă/ pentru un cuvânt/ și tot viața îți va pune o perche de șosete subțiri/ să nu-ți rănești cioburile prin nisip/ când vei ridica mâna stângă/ să-ți închini aliajul care te-a împietrit/ egoismul, buha, alienarea și măsca...” Acest *dincolo, dincolo de piele*, așadar, de tine însuși, de concret, îi revelează „clipa din culisele unui vis”, un vis în care te poți multiplica, iar, uneori, „poți fi un băț/ de care cineva se împiedică/ apoi îl aruncă/ alteori/ doar un gând de păianjen/ ce scrie/ pe ape...”

Ileana Popescu Bâldea nu închide povestea acestei călătorii la capătul eului într-o notă cosmărescă, deși unele imagini ar sugera o apocalipsă: „va veni o zi în care păsările vor fi verzi/ cerul va îngunehcea la răsărit printre pietre/ un rest de soare se va insinua prin ridurile pământului/ și va închina lumina de păianjen adâncului/ întinerul va privi îngerii cu umbrele lor de mână/ cum vor călca frunze pe caldarâmul ultimei străzi din/ sonete/ și va schimba filele de cenușă cu neuronii lor dinți/ doar ochiul meu drept rătăcit în tenebre/ va citi zbuciumul vântului ars lumina pe cruce/ și urlul lupilor din luna pusă sub căpătâi...” pentru că sensul ultim este dat de creație. Cerul poetei nu se populează cu demoni. Pe clepele acestui imens pian, se materializează visul de creație suficient pentru a rotii *alfel*, „lumea asta dintâi”. De aceea, tonalitatea se amestecă, răsfîngând culorile iubirii și ale speranței: „... între libelule/ sunt câte puțin din fiecare nemic/ mă rotesc ușor pe scaun/ *romantic music for piano*/ și scriu...”

Poeta Ileana Popescu Bâldea creează stări lirice, observând, contemplând, meditănd asupra vieții, existenței, destinului. Aceste stări, uneori, o camuflează în hainele de imagini, alteori, o revelează în aureola sensului pe care nu-l uită niciodată. Da, lumea are un sens: creație. Este concluzia la care a ajuns poeta evadând în *extrasenzorial*.

* Ileana Popescu Bâldea, *Extrasenzorial*, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2019.

Breviar

În căutarea Atlantidei

Poeme de dragoste. Gânduri mărturisite la ceas târziu, când doar liniștea se aude foșnind în odaia luminată de vise, de așteptări, de melancolie și nedumeriri. Un obsesat dialog între două inimă, care se tot caută. O permanentă căutare a unei închinate Atlantide, Atlantida din noi înșine, fermecătoare, pipăbilă doar cu degetele... sufletului, ale imaginației.

Aceasta par a fi elementele definitorii ale poetei Flori Cristea, din recentul său volum „Ca o poveste de Șeherezadă” (Editura Anamarol, 2019). O poveste, care nu se mai sfârșește, nu are cum, întrucât, nici autoarea nu-și dorește acest lucru. O poveste lirică, străbătută de râni diafane, de insomnii calme ori involburate. „Viața mea nu va mai fi la fel fără tine. Cum n-a mai fost la fel nici cu tine în ea. Nu știu dacă va fi mai rău sau mai bine. Știu doar că vieții mele îi va lipsi ceva. Ai fost ca un cântec când totu-ți tăcere. Ai fost ca o răză ca străbate prin nori, Luminând, dând culoare dimineților mele. Picurând stropi de rouă ochilor florii. Poate nici n-ai fost. Poate-ai fost o părere. Un vis neștiut ce-l visez tocmai azi. Dar ai colorat diminețile mele și-ți ai uitat sărutarea la mine pe-obraz.” (*La despărțire*). Rostire sinceră, un candid și cal „portret” al absentei celui drag, cuprins în metafore limpezi.

O poezie a maturității depline, autoarea stăpânind, fără oscilații, demersul creator, întrucât, așa cum subliniază editorul cărții, Rodica Elena Lupu, „scrisul îi cere, pe lângă darul înnăscut, multă trudă, puțină îndrăzneală, enormă exigență și nu de puține ori înțelepciunea de a suporta dureroasele înfrângeri existențiale. Zidirea nu se înalță fără jertfă.”

Despre incurabili visători

Se pare că lui Ștefan Vida Marinescu nu-i este nimic străin din ce se întâmplă în vastul și neodihnitul spațiu al literelor noastre contemporane. Posesor ale unei bibliografii impresionante, în care se manifestă ca poet, esecist, critic literar, monografist, publicist, editor, Ștefan Vida Marinescu este de departe cel mai neobosit și înzestrat confrate al nostru, care acordă o atenție deosebită și constantă și scriitorilor din Teleorman. Le comentează cărțile, le ierarhizează, ale aduce în fața cititorului, provocându-l la lectură și ajutându-l să le înțeleagă mai bine.

Volumul de față, „Fantești și fanteziști contemporani” (Editura Semne, București, 2019) cuprinde cronici literare dedicate unor autori (cu marca fanteziei), mai mult sau mai puțin cunoscuți, ale căror volume, e de părere comentatorului, merită consemnate: Daniel Corbu, Adrian Costache, Rodica Bretin, Robert David, Chris Ghimoiu, Ilie Olaru Delavulpești, Oana Durican, Mihail Grămescu, Adina Lupai, Victor Martin, Lucian Merișca, Monica Mureșan, Ana Maria Negriță, Cristian Radulian ș.a.

Aproape jumătate din paginile aceste cărți îi este dedicată poeziei teleormănean Theodor Răpan, cu ale sale impresionante volume... voluminoase de sonete, despre care criticul literar spune: „Mare artizan de vers rotund, ritmic și meditativ, de muzicalitate, viziune și armonie a reveriei metafizice, Th. Răpan este expresia unui tumult interiorizat, cu darul compoziției riguroso-limpide, rafinată și ordonată în tipare sonetiste ce sugerează desăvârșirea formală, estetică a unei scriituri excepționale... Spiritul poezilor atestă cultură și inteligență, fiind o sublimare a unei poetici, programatică și spiritualizată, stilizând reflecții, senzații, obsesii, meditații filosofico-metafizice.”

Acest studiu critic este, totodată, și un îndemn de a ne apropia de scriitorii din zona fanteziei, a fantasticului și la formulei science-fiction. (F.B.)

Scriitori din Teleorman, la Gaudeamus

Târgul de carte Gaudeamus, ediția 2019, inițiat și organizat de Radio România, s-a desfășurat în perioada 20-24 noiembrie, marcând totodată 30 de ani de la momentul istoric al Revoluției Române din Decembrie 1989.

Pe parcursul celor cinci zile, târgul a găzduit sute de mii de titluri de carte și peste 800 de evenimente, lansări și prezentări de carte, sesiuni de autografe, dezbateri pe teme literare, culturale și editoriale.

Ca și la edițiile precedente, printre numeroșii autori, care și-au lansat cărțile în cadrul târgului, s-au aflat și scriitorii din Teleorman, ale căror recente volume s-au bucurat de atenția publicului cititor, a confrăților literari prezenți la manifestare.

Astfel, Florin Burtan și-a prezentat volumele „Râni călătoare” (proză) și „Tărâmul pierdut” (versuri), ambele apărute la Editura Neuma, volume despre care a vorbit Horia Gârbea, președintele Filialei București Poezie a Uniunii Scriitorilor din România, iar Ana Dobre Pelin, cartea de proză „Secretele Ottiliei”, Editura Hoffman Contemporan.

Alături de cei doi valoroși autori, care au acordat autografe cititorilor prezenți la târg, s-au aflat confrății lor teleormăneni Stan V. Cristea, Nicoleta Milea, Nicoleta Stăvărache, bibliotecarele Nicoleta Alexe, Dana Onel, Livia Badea, de la Biblioteca județeană „Marin Preda” Teleorman, însoțite de managerul lor, Viorel Fota.

O carte - două cronici

Nicoleta Milea

„Răni călătoare”, o poetică a prozei

Proze de poet. Scrise cu un condei muiat în cerneala realității de ieri și de azi, dar și în curcubeul magiei și al fantasticului. Altfel de proză decât cea scrisă de înaintași săi, Gala Galaction, Zaharia Stancu, Marin Preda sau contemporanul Ștefan Mitroi.

Satul lui Florin Burtan nu are nimic din „doctrina evanghelică” a lui Gala Galaction, el se proiectează pe un altfel de fond liric și poetic. Nemurirea satului, fic și numai în literatură, îl indeamnă pe autor să-i imortalizeze condiția, la un moment dat, într-un microcosm epico-liric exprimat cu o intensitate devoratoare. Modalitățile specifice sunt cele ale receptării afective, ale retrăirilor memorative, ale înțelegerii unei configurații spirituale, care fac proba unui spațiu și a unui timp devenite, aproape, amintire. O lume își transferă, prin condeiul autorului, trăirile din viață în cuvânt, incitând interesul cititorilor.

La fel ca Zaharia Stancu, Florin Burtan este îndatorat „propriei biografii”. Cunoașterea intuitiv-artistică își trage seva din imagini și reprezentări individuale. El statomicește viziunea unei comunități spirituale în care și-a desfășurat o bună parte a existenței sale, cu accent pe surprinderi de nuanțe subtilități. Retrăgându-se în cuvânt, sporește contemplarea estetică a locurilor compatibile satului sudic, din perspectiva înfinității spiritului în particularizarea tendințelor și mișcărilor sale de expresie. Tranzitoriul își caută locul într-o diversitate de ipostaze, găsindu-și expresia majoră, original conturată în acest cult al adorării satului românesc ce înalță și innoblează.

Imaginea prototipului țăranelui, așa cum o identificăm în proza lui Marin Preda, țărăn „care trăiește cu convingerea că existența sa reprezintă lucrul cel mai însemnat din univers” nu o întâlnim la Florin Burtan, pentru că personajele lui conștientizează inevitabilitatea schimbărilor. O realitate momentan semnificativă, inevitabil, va trăi și prăbușirea/ trecerea iremediabilă. Un simplu raționament de existență devine astfel o întemeiată judecată tipologică. În sufletele personajelor prozei lui Florin Burtan rămân amintirile și, mai presus de orice, intuirea și descoperirea seninătății,

văzută ca o condiție a împăcării cu sinele.

Dacă în proza lui Ștefan Mitroi identificăm aproape «un mit al forței „noimelor”, un fel de esențe originare, a numelor autohtone», la Florin Burtan personajele, cele mai multe, poartă numele real al înșilor sau al persoanelor devenite personaje, dar nu lipsesc nici porecele moștenite sau dobândite. O intuiție fuziune, de real și intim, identificăm în numele imperativelor timpului povestirilor cu planuri care esențializează și transfigurează artistic o lume purtătoare de sens. Este evidentă preponderanța moralului asupra psihologicului. Acțiunea într-un spațiu geografic real nu exclude spațiul lăuntric, pentru că, până la urmă, acesta este decisiv în soluționarea conflictului interior.

Răni călătoare sunt prozele care impresionează prin lirismul ascuns între cuvinte, prin muzicalitatea imprimată textelor, prin trecerea, abia sesizabilă, de la concret la ficțiune și invers.

Povestirile lui Florin Burtan – de dragoste mistuitoare, de viață și de moarte – sunt de o frumusețe rară, te iau marțor și te călătoresc prin concretul palpabil, prin visele de dincolo ale celor ce se odihnesc pe Dealul Lacrimilor, asemenea lui moș Ciucă, cel care îngrijea fântâna ce nu trebuia lăsată să moară, fântână care pentru el era casa lui, cu temelie de cer... pentru că și în cerul de dincolo e nevoie de ocrotit și vîndecat o fântână.

Cincisprezece proze și o formă unică de autoexprimare a unei individualități artistice.

Te determină să-ți potolești setea minții și a sufletului, bând rouă și mângâind răni, din naratiuni precum: *Moartea fântânii*, *Căderea din cântec*, *Fuga din copilărie*, *Privighetoarea*, *Frumoasa telefonistă*, *Prin poarta închisă trece doar vîntul*, *Vorbe de viață*, *Satul de țărână*, plecând, singur sau împreună cu naratorul, *La capătul lumii*.

Parcurgând, pas cu pas, povestirile, descoperim tot atâtea similitudini ale titlului/ titlurilor cu strategiile adoptate de autor ca să-și convingă cititorul de realitatea întâmplărilor pe care le relatează cu o profundă și autentică sensibilitate. Toate ajung la sufletul cititorului, dar *Satul de țărână* se identifică, mai mult ca

oricare, cu spiritualul locului aflat la răscrucea existenței sale.

Cea mai amplă povestire din volum, *Satul de țărână*, ilustrează dinamica satului și implicit a societății, surprinse într-un moment crucial de schimbare, la jumătatea secolului al XX-lea: „Vremuri tragice, dureroase. Odată semnată nenorocita cerere de intrare la colectiv, oamenii au simțit că le fuge pământul de sub picioare. Nu orice pământ, nu un pământ oarecare, fără chip, fără nume, ci pământul lor. Cel de demult și dintotdeauna. Pentru că, mai întâi a fost el, pământul grăului și al pâinii. Pământul ierbi și al pădurilor. Pământul aburit de rouă, scaldat de soarele soarelui, mângâiat de lună și de freamătul stelelor. Pământul de pe Dealul Lacrimilor, în care se odihnesc și se vor odihni toți. Ei, oamenii, au venit nițel mai încoace. L-au luat în brațe, ca adevărații stăpâni ce erau. L-au însemnat cu pecetea sufletului lor, nu cumva să se certe unul cu altul. Nu s-au mai dezlipit de el nicio clipă. Dormeau în brațe cu el. Respirau împreună cu el. îi ascultau bătăile inimii lui de pământ bun și roditor.”

În evoluția povestirii, facem cunoștință cu cei care însuflețesc faptele și întâmplările, care mai de care nume sau porecle de faimă: Zvăcanu, Mărnica, Nicamin, Fane Sărau, Tapai, Florian, Minel, Bojan, Ionis, Bancău, Nicula, Fane Firici, Renți, Jenica, Vasile Boambă, Tușoi, Damian, Feliandru, Cristea-cobzaru, Stelică Tătai, Ghimpețean, Tăcăiașu, Gogoșaru, Costică, Mișu Cristea, Militade, Biduș, Milena, Gicu Mazilu, Rița, Pangrețoia, Portofel, Cascadoru, Ciocărlie, Iordan Muțuțu, Odadidă, Păscălic, Ciuclele, Clănețu, Cocos, Fășaiac, Breșonde, Gederică, Niculina Catafoci, Tufuțalu, Ionel Noiembrie, Salcămaș.

Pe lângă aceștia, îi mai amintim pe Roberto și Angelo, două pete de culoare, care au legătură cu satul, doar prin intermediul fetelor plecate „după un job”, în afară, cu gândul la o altfel de viață.

Nu lipsesc nici personalitățile politice care înviează viața evenimentelor satului, cu prilejul campaniei electorale: Minunea Blondă, Roberta, Monica, „trupa de soc”: Bлага, Berceanu, Videanu.

Traseul parcurs de la vremurile de altădată: „Când lumea se involbură și clopotele băteau a război, (pământul) îl împătureau, cu grijă, cât să încapă în sângele lor, se duceau să și-l apere. Se mai și murea, pe-acolo. Întru amintirea celor dragi, rămășiți acasă săpau câte-o fântână, zideau troițe la capul locului”, până la proiectata întâlnire a „candidaților” cu alegătorii, reuniți sub genericul *Istorie și continuitate* sau marcarea acestui eveniment istoric de către poetul satului cu versurile dedicate doamnei Blonde, *Poem de admirație pentru cea mai frumoasă femeie-politician*, sunt, de fapt, pași către dispariția nu numai a comunității tradiționale, ci și a satului ca entitate.

Tema este a unui timp istoric trăit pe viu, evidențind raportul unei generații cu vremea ei, aflată într-o schimbare traumatizantă. Impactul istoriei asupra individului este inevitabil, iar fractura timpului este una dramatică. Printr-un fel de magie a cuvântului și o logică internă a povestirii, autorul surprinde un moment crucial din viața satului. Duritatea momentului trăit de săteni este fixată printr-un limbaj de o poetică distinctă, extrem de sensibilă, care pune în evidență structura spirituală și afectivă a scriitorului, în fapt, un liric rafinat.

Tehnici și procedee care țin de „gen și metodă”, sub aura harului, construiesc opera la granița dintre real și fictiv, pitorescul oamenilor și al comportamentelor fiind proiectat pe un fond ce poate fi caracterizat ca definitiv pentru stilul autorului.

Volumul *Răni călătoare* dă măsura admirabilei înzestrări scriitoricești a unui poet de o remarcabilă sensibilitate, sedus de farmecul prozei scurte.

Rafinament narativ

După excelentul volum de versuri *Tren printre zodii* (Editura Neuma, Cluj, 2017), cel proaspăt, *Răni călătoare* (aceeași editură, 2019), este, într-o anume măsură, o surpriză. Nu deoarece e proză. Ci datorită manierei de expresie total diferite. Cu primul – l-am descoperit pe Florin Burtan în urmă cu doi ani și jumătate. Cronica aceluia, scrisă prompt pe blog, e inserată în volumul *Sedus de poezie* (tot editura Neuma, 2019). Dar l-am descoperit târziu. E doar cel mai recent volum de poezie al scriitorului și jurnalistului teleormănean. Al cincisprezecelea. Dintre care două antologii personale. Debutase în 1979, cu un volum premiat. Volumul de proză aflat acum sub lupă e al patrulea de proză.

Cele 15 piese constituie un tablou de viață al zonei rurale de pe Valea Călmățuiului. Cu interfețe urbane și semiurbane. Zona e situată spre vestul ținutului teleormănean. Perioada se întinde de la război spre prezent. Cu un centru de greutate median. Unele povestiri

se petrec în timpul construirii Combinatului de la Turnu Măgurele. Dar accentul nu e pus pe coordonatele specifice ale fiecărei perioade. Orice ton vindicativ, care e greu de evitat în proza postdecembristă, e exclus cu blândă seninătate. Autorul pedalează pe pitorescul vieții oamenilor simpli, care-i populează povestirile. Tabloul e mozaicat. 14 din cele 15 texte sunt scurte. Cu o medie de 8 pagini. Penultima, intitulată *Satul de țărână*, care e o sinteză, are 32 de pagini.

Ce e de remarcat la proza lui Florin Burtan, cel puțin în acest volum emblematic (nu le-am citit pe celelalte 3) seninătatea cu care se mișcă în teritoriul monșerului tutelar, Marin Preda și chiar al lui Zaharia Stancu. Fără a avea aerul că braconează, fără a se panica. Cumva, subtil, parcă ar fi unicul literat al Teleormanului natal. Dar mai ales fără a se sumeți. Tot ce-l interesează e să mențină vraja (da!) povestitului. Că satul său de pe Valea Călmățuiului diferă fără echivoc de Siliștea Gumești ca atmosferă, ca

psihologie, ca filosofie, n-are cum fi altfel. Nu ne-am putea închipui o poiană a lui Iocan lângă satul de țărână, nici pe hrăpăreața mamă ce-și obligă fiul să se nsoare cu fata cu zestre și un picior mai scurt nevoită să vîndă o parte din recoltă pentru a-și plăti fonicerea. Oricum colectivizarea o sărăci. Dar nici dincolo de poiana lui Iocan nu ne putem închipui o fântână precum cea a lui Dedu. Monșerul povestește seniorial, Moromeții lui sunt tăiați în piatră. Dar Florin Burtan proiectează lumea de piatră la capătul unui drum de lumină. Țăranilor lui Zaharia Stancu li se pun botnițe, la culesul stugurilor din viile care nu le aparțin. Imagine a cărei duritate vindicativă trimite la Steinbeck. În satele pictate aproape bucolic ale povestitorului nostru bolșile de vie servesc doar pentru a acoperi mesele în aer liber.

Pe coperta a patra, poeta Nicoleta Milea subliniază frumusețea rară a povestirilor. Și găsește sagace termenul perfect pentru a le defini specificul: te iau

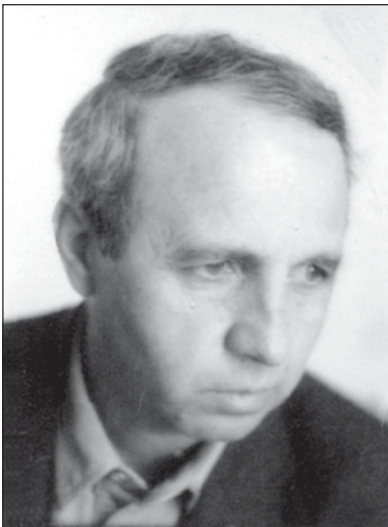
marțor. Sine ira et studio. Sunt cele mai lirice proze pe care le-am întâlnit în ultimii ani. Lirice dar cum nu se poate mai departe de aerul dulceag de telenovelă. Dar nu e numai atât. Autorul distribuie cu știință piese fantastice printre piese realiste, al căror ton narativ e omogen în farmec. Chiar dacă vizitele femeii Maria la bărbatul ei, aflat într-un loc despre care o vreme nu-ți dai seama dacă nu-i închisoare, pentru a realiza că e în mormânt aduc vag aminte de nuvela fantastică a altui teleormănean, Gala Galaction, aici fantasticul e mult mai rafinat.

M-am întrebat dacă n-ar fi meritat ca Florin Burtan să-și adune în volum toate povestirile cu iz fantastic. Răspunsul e negativ. Amestecul savant de fantastic poetizant cu realism simbolizant dă o mixtură pe care am numit-o mozaic, dar are și efectul unui elixir.

Radu-Ilarion
Munteanu

Avanpremieră editorială

Florin Burtan

Prima invocație

Hai cu mine, iubito, ți-am zis, cu glas păcătos,
Hai acolo unde raiul e răvășitor de frumos.

Hai cu mine unde poți sta dezbrăcată și pură,
Ocrotindu-mi rânile cu o diafană armură.

Hai cu mine, lasă-ți pletele să mă adie, ușor,
Ca un cântec șiroind din arbori de dor.

Hai cu mine, abandonează-ți umerii goi,
Roagă-ți sânii să pulseze-ntre noi.

Lasă-ți coapsele să scânteie, blând,
Răsfățate de palmele mele pătate de vânt.

O, ce fragedă ești, când, târziu, mă alinți
Și acoperi cu năframa chipuri de sfinți.

Când, fericit, mă îmbii către patul blajin
Și îmi dai să beau rouă din cupe de crin.

Când, fără de grabă, ispititor, te desfaci,
De mă simt ca o zăpadă cotropită de maci.

Hai cu mine, iubito, ți-am zis, cu privirea în jos,
Hai să prădăm raiul din noi muritor de frumos!

A doua invocație

Hai, iubito, te implor, să nu ne mai știm
În ce parte plecăm, din ce parte venim.

Lasă drumul să crape la margini de gând,
Ploi de raze să curgă între cer și pământ.

Hai, iubito, să ne jertfim pe un pat orbitor,
Gura mea să-ți bea miera de pe buze, ușor.

Să vișăm același vis, cu o nuntă în el,
Rotindu-se, odată cu noi, ca un vechi carusel.

Hai, iubito, să petrecem o noapte în crâng,
Până ne vor crește aripi pe umărul stâng.

Până ce iarba de sub noi va pieri,
Până ce stelele se vor stinge-n tărie.

Hai, iubito, te implor, să nu ne mai știm
Spre ce zodii plecăm, din ce zodii venim!

A treia invocație

Hai, iubito, să dăm anii cu un infinit înapoi,
Să fim iarăși ca la-nceputuri – singuri și goi.

Stăpâni peste rai, peste râuri și munți,
Să umblăm prin lumină, nevinovați și desculți.

Hai, iubito, să uităm de clipele stingerii,
Ne așteaptă la o poartă sfinți și îngeri.

Flaute line, din miresme suave curgând,
Faguri de miere ținute în brațe de vânt.

Hai, iubito, lasă-te dusă pe-o cărare de crini,
Nu lua seama celor abandonati și străini.

Uite, ți-am întins brațele, pe ele să-ți culci
Capul frumos, sânii candidi și dulci.

Hai, iubito, să mergem. Fără tine, mă pierd,
Nu mai pot respirația ta s-o dezmiere.

Hai, iubito, să dăm începutul cu un cer înapoi,
Să fim iarăși stăpâni peste raiul din noi!

A cincina invocație

Hai, iubito, dă-mi apă neînceptută din cana
Inscripționată cu numele tău, să îmi vindece rana.

Dă-mi zăpada sânilor tăi mirați și rotunzi,
Să mă acopăr cu ea, iar tu, să nu mă acuzi.

De ce nu te muți în patul suav și păgân,
În care aș vrea o mie de vieți să rămân?

Hai, iubito, să nu ne mai temem de recile nopți,
Afară e toamnă, vin de pe dealuri strugurii copti.

Trec pe drumuri alături nesfârșite de nunți,
Partea mea de-așteptare își caută punți.

Ochii mei în ochii tăi, lăcrimând se înecă,
Nu te sfii, lasă și nunta noastră să treacă.

Hai, iubito, dă-mi apă neînceptută din cana
Inscripționată cu numele tău, să îmi vindece rana!

A șasea invocație

Hai, iubito, să ne așternem îndelung la taifas,
Numărând clipele, negrăbit și fără popas.

Iată, focul i-aprins, lampa suspină, duioasă,
Te arată cât ești de tânără și de frumoasă.

Și patul e-aici, acoperit cu petale de măr
Aduse de îngeri din grădinile lor.

Hai, iubito, să bem și noi o cană de vin,
Să ne fie gândul mai înalt și senin.

Nu te mai uita pe fereastră – ninge în toi.
Distanța a dispărut demult dintre noi.

Hai, iubito, să ne așternem îndelung la taifas,
Să oprim, cu respirația, limbile bătrânului ceas!

A șaptea invocație

Hai, iubito, nu mai locui într-o rană,
Sângele meu e cea mai vindecătoare capcană.

Lasă-te prinsă, precum pasărea-liră,
Care în cântecul său se zidește, respiră.

Nu te teme de ninsoarea de-afară,
Eu sunt aici, la doi pași, și e seară.

Am aprins focul din lemn parfumat,
Am pregătit patul, din care, cândva, ai plecat.

Vino, iubito, cât încă nu am pierit.
Mi-e sete și foame de trupul tău înfrunzit.

Uite cum tremur, parcă aș fi
Întocmit din raze subțiri, aurii.

Hai, iubito, nu mai locui într-o rană,
Sângele meu e cea mai primitoare capcană!

A zecea invocație

Hai, iubito, să înnopțăm în lanul de maci,
Ca doi copii fugiți de acasă, feriți și săraci.

Nimeni nu fie-mprejur, doar târziul foșnind,
Doar stelele bând infinitul din cupe de-argint.

Hai, iubito, te implor să te-nduri
Să mă lași ispitit de ochii tăi puri.

De miera izvorând din pletelor tale,
Până voi simți cum în mine se naște o vale.

Până voi auzi, sub noi, iarba cum crește,
Cum trupurile noastre repetă povestea pe îngerește.

Hai, iubito, să înnopțăm în lanul de maci,
Ca doi copii fugiți de acasă, feriți și săraci!

A unsprezecea invocație

Hai, iubito, mai avem de petrecut zile și nopți,
Împreună vom jefui mărul de aur, strugurii copti.

Împreună vom săpa, lângă prag, un izvor,
Doar cu palmele noastre bolnave de dor.

Hai, iubito, nu mai număra clipele, anii.
Uite, au înflorit, pentru a doua oară, castanii.

Umbra ta e încă subțire și sfântă,
Cum va fi fost, cândva, în noaptea de nuntă.

Hai, iubito, ți-am făcut leagăn din crini,
Am pus paznici cete de îngeri senini.

Rânile noastre sunt îngăduitoare și dulci,
Dă-le de-o parte, umbra pe ele să-mi culci.

Hai, iubito, mai avem de petrecut zile și nopți,
Împreună vom jefui mărul de aur, strugurii copti!

A treisprezecea invocație

Hai, iubito, să culegem brebenei de salcâm,
Să ne aducem aminte de pierdutul tărâm.

Unde am ajuns, poate, decât în vis,
Când eram tineri și raiul avea pragul deschis.

Hai, iubito, să trecem și de ultima vamă,
Târziul abia ne mai bagă în seamă.

Prin văzduhul mirat lunecă păsări de fum,
Caleașca promisă așteaptă în drum.

Hai, iubito, îmbracă-te, iarăși, frumos,
Lasă ceasul de pe noptieră ne-nțeles.

Te privesc. Ochii mei nu mai știu ce să zică,
Așteaptă să dai flacăra lămpii mai mică.

Hai, iubito, să culegem brebenei de salcâm,
Să ne aducem aminte de pierdutul tărâm!

A douăzecea invocație

Hai, iubito, fă-mi un semn, am să vin
Pe străzi pardosite cu petale de crin.

Am să-ți cad la picioare, fericit și supus,
Rostind vorbe ce doar în gând ți le-am spus.

Hai, iubito, nu lua seama că sunt obosit,
Desfă patul din care, cândva, m-ai cerșit.

Și m-ai dus până-n rai, zile și nopți,
Pe brațele tale pătate de strugurii copti.

Hai, iubito, șterge oglinda de ceață,
Să ne fie martor schimbării la față.

Să ne arate cât suntem de înalți și subțiri –
Două raze devastând un cer de uimiri.

Hai, iubito, strigă-mă pe numele de alint,
Ca în seara când plecăm, amândoi, la colind.

Drumul să-mi fie nesperat de ușor,
Să nu mă lovesc, din întâmplare, de-un nor.

Am să vin, poate, cu tramvaiul cu cai,
Cel din vis, ce ne ducea, odinioară, în rai.

Hai, iubito, nu lua seama că sunt obosit,
Desfă patul din care, cândva, m-ai cerșit!

(Din volumul „Tărâmul pierdut”,
lansat la Târgul de carte Gaudeamus)

Cartea de critică literară

Julian Chivu

Efectivitatea argumentării și onestitatea opiniei

De fiecare dată când am citit o carte semnată de Stan V. Cristea nu am scăpat prilejul să remarc minuțiozitatea documentării autorului, mai ales că acesta este un redevabil cercetător de istorie literară care a avut tenacitatea coplesitoare a căutării răbdătoare chiar și acolo unde lucrurile păreau încheiate demult (Eminescu, Noica, Preda etc.). Acum, Stan V. Cristea ne propune un volum de cronici literare intitulat *Literatură de ieri, Literatură de azi* (Ed. Bibliotheca, Târgoviște, 2019); treizeci și opt de texte, cele mai multe dintre ele publicate în revista *Caligraf*, din Alexandria, al cărui secretar general de redacție este.

Cronicile lui Stan V. Cristea, deci, stau sub acest semn al rigori documentare, al punerii în oglindă – document și, în strânsă legătură cu el, opinia implicită, astfel se înalță orice suspiciune de subiectivism. Fapt tot mai rar în critica literară de azi, se pare că din cauza travaliului argumentativ care i se pretinde, modelul acesta laborios slujește cu adevărat obiectivismului de simetrie ca, în consecință și nu din cauză, să lase fără să cedeze, pe de altă parte, destul loc impresiilor, divagațiilor, emotivității, speculației.

În sumarul cărții se fac elucidări directe sau indirecte în legătură cu contribuții (judecăți de valoare sau simple opinii literare) mai mult sau mai puțin validate de adevărul documentar sau de cel unanim acceptat: Mihai Eminescu, Gala Galaction, Ion Minulescu, Liviu Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Zaharia Stancu, George Călinescu, Miron Radu Paraschivescu, Dimitrie Stelaru, Geo Dumitrescu, Nichita Stănescu, Iordan Datcu și alții, nume sonore din lumea literelor românești văzute în noi contribuții citite cu rigurozitate critică de Stan V. Cristea. Aceștia li se adaugă și alte nume din „literatura de azi”, ale căror lucrări au fost citite cu același interes și adnotate cu aceeași exigență de autor: Mihai Stan, Nicolae Scurtu, Oana Soare, Delia Munteanu și alții.

Cartea se deschide cu câteva răspunsuri de întâmpinare ale autorului legate de potențiale întrebări; cărțile *suspe lecturii nu au fost alese întâmplător* – adică ele au urmat, cum spune Stan V. Cristea, după anumite *afinități electice* care trimit explicit la propriile preocupări de istorie literară onorate în timp cu lucrările remarcabile (Eminescu, Noica, Preda), la lucrări reținute din interes pentru documentul literar (Ion Brad, George Corbu jr.), la alte teme pentru care mărturisește o rezonanță aparte (Rebreanu, Galaction, Minulescu, G. Călinescu etc.), dar și alte repere din zona sa geografică (Iordan Datcu, Florea Burtan, Liviu Comșa, Iulian Bitoleanu, Ana Dobre etc.). În final mărturisește o motivată dezamăgire la vizibila diluare a interesului pentru cercetările de istorie literară: *istoricii literari sunt tot mai puțini, căci istoria literară presupune să te înhami serios la o trudă acerbă și de lungă durată – propria experiență îi dă credibilitate. De fapt, o astfel de convingere a autorului se vede și în judecata unor lucrări prezentate în sumarul cărții sale. Și începe, cum altfel dacă nu cu Eminescu: *O controversată încercare de demitizare* cu trimitere nemijlocită la lucrarea lui Lucian Boia *Mihai Eminescu, românul absolut. Facerea și desfacerea unui mit* (Ed. Humanitas, Buc., 2015). Față de lucrarea lui Lucian Boia, Stan V. Cristea își întemeiază observațiile nu numai pe propriile criterii, ci are confirmarea*

acestora și din altă parte (ex. Gh. Grigurcu).

Lucian Boia, *devenit acum și istoric literar*, are și unele lacune de informare: pentru el Gr. Gellianu este un *personaj rămas neidentificat*, fără a fi insistat în căutarea lui; o face însă Stan V. Cristea (p.8). Lacunele sunt sancționate de istoricul literar teleormănean cu persuasiunea unuia care a văzut înainte de a se angaja în lucrarea sa *Eminescu și Teleormanul* (Ed. AiusPrintEd, Craiova, 2014) tot ceea ce biobibliografic ține de Mihai Eminescu (a se vedea, p.11, și alte scapări bibliografice ale lui Lucian Boia). În final, Stan V. Cristea admite că: *Recurgând adesea la ironii (ca să nu le spunem, în unele cazuri, chiar atacuri la persoană) și străduindu-se din răspuțeri să nu stărnească polemici, pentru că din capul locului ele l-ar dezavantaja, Lucian Boia reușește totuși să prezinte într-un mod accesibil (să recunoaștem, în același timp, stilul colocvial al textului său!) fazele și momentele pe care le-a selectat din cronologia receptării și interpretării operei lui Mihai Eminescu în România* (p.14), cu o insistență deosebită pentru încadrarea politică a opțiunilor poetului. Or, Lucian Boia pășește cu dezinvoltură pe un câmp minat clamând și proclamând cu vanitate opinii vădit originale, nu însă și convingătoare.

Și ca să rămânem tot la capitolul Eminescu, următoarea cronică se referă la eseul monografic semnat de Iulian Bitoleanu *Eminescu, jurnalistul cultural complet* (Ed. Institutul European, Iași, 2019) văzut cu aceeași exigență, deși prof. dr. Iulian Bitoleanu, cu un doctorat pe aceeași temă, este cât se poate de atent cu datele bibliografice, ceea ce nu înseamnă că, metodologic (și chiar mai mult) totul e perfect; Stan V. Cristea își exprimă mai mult sau mai puțin direct îndoielile: *Iulian Bitoleanu conchide că „stadiul la care a ajuns eminescologia este unul înalt”; că s-au scris lucrări/studii despre Eminescu ca sociolog, economist, istoric, pedagog, analist politic, chiar lingvist, „pe un fundal ideatic-hiperbolizant”, însă nu și despre gazetarul „privit par lui-meme”, că el a deschis cu timiditate „o poartă întru cunoașterea comprehensivă a valorilor codificate ale publicisticii eminesciene, utilizând un instrumentar specific, jurnalistic”, cu alte cuvinte, „opera publicistului a fost filtrată într-o grilă jurnalistică” (p.24).*

Nu este scăpată nici puzderia de greșeli, de virgule puse aiurea... (ib.), deși, înainte de aceste amănunte, lucrării amintite i se vor fi recunoscut toate meritele pentru care poate fi reținută în câmpul eminescologic. Eminescologia la care accede și volumul *Dulcea mea Doamnă/Emilul meu iubit* (Ed. Polirom, Iași, 2018), ajuns la cea de a treia sa ediție (aproape identică cu prima), apare sub îngrijirea Cristinei Zarifopol-Illias; un volum ce poate fi citit ca un roman de dragoste, cu un *Eminescu strivind de boală și de muncă și o Veronică îndrăgostită și ea, dar strivită de grijii* (p.27).

În fața altor lucrări din domeniile pe care Stan V. Cristea le-a explorat cu minuțiozitate și pasiune, cum ar fi de pildă *Constantin Noica, Invitație către Constantin Noica* (Ed. Fundației „România de Măine”, București, 2016), semnată de Marin Diaconu, editorul lui Noica, autorul are satisfacția unor confirmări și nu ezită să le rețină ca atare: *...implicarea pertinentă a lui Marin Diaconu în editarea, în primul rând, a*

publicisticii de tinerețe a lui Constantin Noica, dar și a scrierilor sale despre Eminescu, de pildă, dimpreună cu cercetările privind activitatea și opera filosofului, i-au permis acestuia o cunoaștere intrinsecă a lucrării filosofice întreprinse de gânditorul de la Păltiniș în cultura românească. Ba îndrăznim să avansăm ideea că Marin Diaconu este (...) cel mai avizat cunoscător al Biografiei și Operei lui Constantin Noica (p.91).

În termeni similari vorbește Stan V. Cristea și despre lucrarea Mariei-Zoica Ghițan *Noica și literatura. Influența lui Constantin Noica în literatura română* (Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2015), carte care dezvoltă o teză de doctorat girată științific de profesorul Ion Simuț de la Universitatea din Oradea, demers interdisciplinar de mare angajament, act de curaj și de voință asumate.

Fără să privească lucrurile izolat, tot așa cum nu se grăbește nici cu aprecierile de circumstanță, Stan V. Cristea și atunci când este vorba despre ediții adăugite ale unor lucrări caută, găsește și înțelege rostul relărilor, revizuirilor și al adăugirilor care justifică reluarea titlului într-o nouă apariție. Avem aici și cazul lucrării noastre *Homo Moralis. Mari paradigme etice și etosul românesc* (ediția a II-a, Ed. TipoMoldova, Iași, 2016), dar și cazul celui de a doua ediții a volumului monografic *Miron Radu Paraschivescu – eternal eretic* (Ed. Muzeul Literaturii Române, Buc., 2013), apărut în prima ediție la aceeași editură bucureșteană și în care se ocupa restrictiv doar de biografia poetului. Ana Dobre, cu atât mai mult cu cât știe bine din start că se încumetă la un act de curaj și de dreptă judecată se angajează aceluși travaliu documentar apt să releve *sine ira et studio* adevăratele lui/despre MRP, notat de Nicolae Manolescu la capitolul „scriitorii de dicționar”, despre care se știa că *în casa de la Vălenii de Munte își primea prietenii și ucenicii într-ale literaturii, ba chiar și pe unii șefi de partid, cum era cazul influențului Gogu Rădulescu, care trecea și drept protector al unor literați* (p.111).

După ce parcurge textul cărții, Stan V. Cristea apreciază că Ana Dobre face notă aparte față de „spusele cărcotașilor” lui MRP și de aceea, cartea sa, *chiar cu unele neîmpliniri, inerente unei astfel de cercetări, este deschizătoare de drum* (...) și tocmai de aceea ar putea veni cu o altă ediție revăzută și adăugită din nou, *acoperind de această dată și acele secțiuni pentru care, probabil, n-a avut răgazul convenit cât timp și-a derulat cercetarea. MRP ar merita acest efort, iar istoria literaturii române ar merita și ea o asemenea contribuție* (p.112). De altfel, lucrarea, la origine o teză de doctorat condusă de acad. Eugen Simion, este rodul unei pasiuni proiectate cu maturitate și atent elaborate.

O întreprindere similară, și ea cuvenită și așteptată vine tot din zona Teleormanului și-i aparține lui Gheorghe Sarău: *Biografia Dimitrie Stelaru. Ediția I – la o sută de ani de la nașterea poetului* (Ed. Nico, Tg. Mureș, 2017), autorul lucrării fiind și el născut tot în Segarcea Vale (Teleorman). Nu este vorba de un volum de istorie literară, dar este un *volum care sprijină istoria literară*, ne asigură Stan V. Cristea. Lucrarea lui Gh. Sarău vine după ce anterior au mai apărut pe aceeași temă încă cinci studii monografice semnate de Emil Manu, Dumitru Vasile Delceanu, Nicolae

Stan V. Cristea

LITERATURĂ DE IERI, LITERATURĂ DE AZI

Cronici literare (2013-2019)

Bosbicu, Lucian Tudosiu și Marius Nenculescu, asadar autorul *Biografiei Dimitrie Stelaru* are o parte din materialul documentar asigurat, iar Stan V. Cristea, cunoscător avizat ale genului, are destul teme să facă asemănări, ca tipologice, cu alte lucrări de referință: *Spre deosebire de autorii altor biografii ale unor scriitori români (Dimitrie Vatamaniuc sau Ion Bălu, de pildă), care au mers pe o altă structură clasică, în două părți, respectiv „biografia operei” și „biografia receptării”, Gheorghe Sarău apelează la un ansamblu structural care i se pare că ar da o imagine exactă și amănunțită a operei stelariene, alcătuită „Biografia Dimitrie Stelaru” în trei părți, și anume: „Partea I. Biografia cu operele scriitorului apărute în volume și în alte tipărituri”; „Partea a II-a. Biografie cu referiri la viața și opera scriitorului” (și ea cu mai multe secvențe); „Partea a III-a. Biografia detaliată a operei conținute în cadrul volumelor antume și postume cu interconexiuni de la un volum la altul” (pp.122-123). Lucrarea este lipsită de indici de nume, ceea ce face mai dificilă munca cercetătorului, or această carență, speră Stan V. Cristea, ar putea fi îndreptată la cea de a doua ediție, deja anunțată de Gheorghe Sarău.*

Literatură de ieri, literatură de astăzi consemnează în sumar și o serie de cronici constataive, a căror relevanță este datorată aceluiași spirit critic cu atât mai mult cu cât acestea sunt datorate unor lucrări și unor nume cum ar fi de pildă Iordan Datcu (*Vocația unui cărturar; Predilecții de lectură*), Ion Brad (*Comori de suflet și de istorie literară*), Nicolae Scurtu (*Un arheologic literat en titre*) sau unor teritorii în care autorul însuși este o voce autorizată (*Marin Preda. Scriitorul, urmărit de Securitate; Marin Preda. Un dosar încă neelucidat; Marin Preda. Popas în agora de la Căldărești; Marin Preda. Dicționarul personajelor* etc.).

Ca bibliograf și ca istoric literar, Stan V. Cristea este atent, cum am văzut, până și cu detaliile și îndreaptă cu bună credință orice scăpare (vezi p.156, Silviștea Gumești nu e totuna cu Silviștea Nouă) ori merge până la avizate remarci de natură comparatistă: *Oana Soare – „critic de vocație, echilibrat și cu capacitate analitică” (după cum o vede Răzvan Vonceu) – izbutește să aplice, fără asperități, o teorie străină asupra literaturii române, cu rezultate care deschid noi posibilități de adâncire a analizelor ori de aplicare a metodei în cazul altor scriitori...* (p.280). Toate acestea fac din Stan V. Cristea o voce autorizată inclusiv în critica literară, tot așa cum pasiunea sa pentru documentare, ajunsă la cele mai înalte exigențe, l-a consacrat ca atare în istoria literară de azi prin efectivitatea argumentării și onestitatea opiniilor sale.

Cartea de proză

Lucian Gruia

Treptele căderii

Romanul semnat de Florin Anghel Vedeanu – *Catedrala de cenușă* (Ed. Eikon, 2019) – este unul modern. Hugo Friedrich („Structura liricii moderne”) subliniază că o personalitate puternică generează o fantezie dictatorială care conferă scrierii frisonul modernității. Este ceea ce se întâmplă și în romanul menționat. Surprinzător, imaginarul covârșitor este descris cu amănunte realiste, ceea ce transferă subiectul în domeniul verosimilului.

Fantezia este prezentă peste tot în economia cărții, dar mai ales în momentele care descriu revoluția din 1989 petrecută în București, după ce izbucnise la Timișoara. Acum entuziasmul îmbracă forme absurde. Maiorul Radu Nod împarte arme în blocul de garsoniere Y1 și vrea să cucerească blocurile Y2, Y3, apoi cartierul Floreasca, sectoarele și întreaga capitală, ca țara întreagă să-l recunoască drept Conducător Unic – nostalgia dictaturii.

Dar să facem cunoștință cu personajele importante ale cărții: inginerul Adrian Dunăreanu, șef secție la Turnătorie-Modelărie-Cauciucărie în cadrul unei mari uzine din capitală; Herr Tadeusz (Teddy), un burghez scăpătat; boxerul Tudor Decu; senzuala Nicoleta Găcescu Bărbulescu (Lola) – soția colonelului Traian Bărbulescu; doctorița Rodica Florentina Stamatiu și muncitorul necalificat, uriașul Emil Avarvarei (Tarzan).

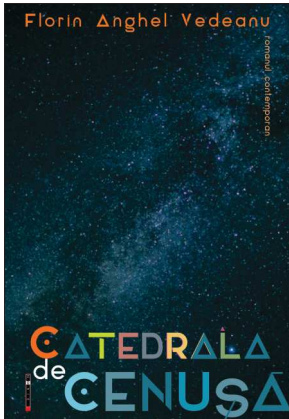
Cartea este plină de scene dramatice descrise cu talent de povestitor de Florin Anghel Vedeanu. Înainte de revoluție, Adrian Dunăreanu o găsește pe Lola, care-i devine amantă, întinsă pe jos în propria-i garsonieră, inconștientă, prelingându-i-se de deasupra tâmplei drepte o șuviță de sânge. O va duce la spital. Va avea de suferit consecințele unei anchete în care era suspectat drept agresor și o muștrăluială de la comitetul de partid pe uzină. Noroc că Lola își revine și lămuurește lucrurile.

În timpul revoluției (antamată în cancelariile Estului și Vestului), asupra lui Adrian Dunăreanu, care venea de la uzină, se trage cu mitraliera, dar scapă alergând la adăpostul unui tramvai care tocmai trecea prin zonă. Apoi, în timpul acțiunii nesăbuite a maiorului Radu Nod în blocul Y1, în schimbul de focuri produs, sunt răniți 12 oameni, între care și maiorul Traian Bărbulescu. Patru persoane vor deceda.

Există și întâmplări fericite în acest roman tensionat. Teddy se dovedește a fi tatăl lui Adrian Dunăreanu și al lui Tarzan. Familia lui Tadeusz fusese bogată, aveau cai, pământuri, fabrică de mezeluri, ferme, abatoare etc., dar la pierd pe toate la naționalizare. Tânărul vlăstar fusese student la Oxford și Cambridge și avusese prieteni în vârful protipendadei: Prințul Nicolae, Malaxa, Mociornița, Felix Toșescu etc. Tadeusz fusese acuzat de regimul comunist că uneltise împotriva Uniunii Sovietice și făcuse 15 ani de pușcărie. Fusese afemeiat și lăsase copii nerecunoscuți la mamele lor. Acum devenise un pensionar

cuminte trăind din amintiri.

Dar tema principală a cărții o constituie prăbușirea morală a personajului principal Adrian Dunăreanu. Iată treptele căderii acestuia. În timpul revelionului, de după revoluție, când explozia sexuală era maximă, pusă sub semnul unei libertăți prost înțelese, Adrian o înșală pe Lola, cu Sorella, chiar de față cu aceasta, în casa lui Paul din Rahova, unde se desfășoară petrecerea de Anul Nou. Lola rămâne însărcinată cu Adrian, dar nu vrea să se căsătorească cu acesta, preferând să se întoarcă la soțul ei care trăia cu sora sa, dacă acesta accepta situația cu sarcina. Adrian nu are puterea să o determine să-l urmeze.

Mama lui Adrian, Magda (devenită după călugărie Sora Fevronia la Schitul Ostrov - Călimănești), se îmbolnăvește incurabil și moare. Adrian, fire slabă, nu vrea să participe la înmormântare, pentru a o putea păstra în minte, așa cum fusese în viață. Bine că pe când era internat la Spitalul Fundeni, Adrian și Teddy o vizitează.

Adrian o cere de nevastă pe doctorița Rodica Stamatiu, după care devin amanți. Rodica rămâne și ea însărcinată, cei doi mutându-se împreună într-un apartament din București. Dar eroul nostru continuă și relația cu Lola, iar Rodica îi surprinde asupra faptului. Proaspăta mămică a unei fetițe, Rodica, se va muta la Suceava, după ce îl va lua cu ea, pe propria-i răspundere, pe boxerul Tudor Decu. Acesta fusese împușcat în cap la revoluție, stătuse o perioadă îndelungată în comă, după care fusese transferat la recuperare, în Sanatoriul din Predeal.

Lola naște doi gemeni, Adrian se duce sa-i vadă, în apropierea locuinței amantei apare colonelul Traian care îi spune să-și ia femeia și copiii și să plece. Lola nu vrea să plece fără divorț, Adrian nu are puterea să-o convingă să-l urmeze. După un timp copiii dispar, se vehiculează ideea că au fost vânduți unor străini, iar la scurt timp dispar și Lola.

Adrian demisionează de la serviciu, dar rămâne să lămuurească predarea inventarului, problema folosirii armelor și muniției de către oamenii săi în timpul revoluției și moartea unui fochist beat,

care nu răspunsese la somațiile revoluționarilor înarmați din uzină. Colonelul Eleuteriu Vintilă, un homosexual notoriu, șeful Gărzilor Patriotice din București, îi oferă sprijin la anchete în schimbul serviciilor sexuale. Adrian semnează o cerere prin care solicita să se înscrie în Gărzile Patriotice, dar nu-i urmează cursul, se angajează la Turnătoria Mănăstirii Cernica (de lângă Popești-Leordeni), se mută în camera de oaspeți de la Cernica și se călugărește. Dar hormonii nu-i dau pace, de Florii, mirenii vizitează mănăstirea Cernica, printre ei și proaspăta sa amantă, frumoasa țigancă Rândunica, specialistă în ghicitul cu tarot. Cei doi vor păcătuți chiar în tușurile de pe malul lacului. Freud este în mediul său.

Romanul lui Florin Anghel Vedeanu este foarte incitant. Este modern, cu final deschis. Deocamdată nu se dezleagă misterul dispariției gemenilor și al Lolei. De asemenea, nu se știe dacă Adrian va ieși din mocirla morală în care se bălăcea. Toate acestea se vor lămurii în volumul doi al acestei cărți dramatice. Titlul romanului vine din următoarea afirmația a lui Teddy, rezultată în urma meditației sale asupra propriei vieți: „Mă tem că eu am ajuns ca din lumina necontrolată să provoc un mare foc care a incendiat din mine... acum este doar o *Catedrală de cenușă*.”

Autorul nu ezită să trimită săgeți aprinse asupra condițiilor sociale și economice din perioada post-revoluționară când profitorii mediocri, foști nomenclaturiști, s-au cățărât în vârful puterii. De asemenea, ne prezintă cu năduf situația economică dezastrosă și amestecul extern în economia noastră (Banca Mondială, FMI etc.). Iată părerea autorului față de semenii săi, părere care se potrivește foarte bine cu situația lui Adrian Dunăreanu: „Ciorne, asta suntem, niște schițe care nu ajung niciodată lucrări trecute pe curat... mereu ștergem, permanent adăugăm, ne transformăm. Blestem!” Iată motivul pentru care romanul lui Florin Anghel Vedeanu sunt cu final deschis.

Sub aspectul căderii, destinul lui Adrian Dunăreanu seamănă cu al lui Vladu Ingeritu, personajul principal al romanului anterior semnat de Florin Anghel Vedeanu, *Oameni vii* (Ed. Beta, 2018). Tânărul Vladu, pomit dintr-un sat să se facă boier la București, ajunge ofițer de securitate, funcție în care îndeplinește misiuni, în regimul comunist, cu care nu este de acord. Este rănit în revoluție și având mustri de conștiință, îl băntuie gândul sinuciderii cu revolverul din dotare. Și acest roman rămâne cu final deschis. La fel, Adrian Dunăreanu, bulversat de greselile pe care le-a comis, se gândește la sinucidere cu șnurul sutanei călugărești. Noroc că nu trece la fapte, astfel că vom avea în curând un nou roman semnat de Florin Anghel Vedeanu.

Fantezia dictatorială a autorului se vede în construcția epică și în mâna sigură cu care conduce destinele personajelor. *Catedrala de cenușă* este o carte care se citește cu interes.

Cartea zilelor noastre Mistere de București

Doina Ruști povestește despre trecut ca o Șeherezadă a vremii de azi. Despre București' fanariot și lumea lui peștiră. Despre țoalele ei multicolore și calești pitorești. Amururi senzuale și practici rituale. Petreceri cu lăutari și maneles. Despre turci și greci, boiari și țigani. Politichia valahă și-a' ei dedesubturi. Despre mistere și vrăji, licori și otrăvuri fără de scăpare. Mirodenii, bucate, zaharicale care mai de care mai îmbietoare. Despre eroi ciudați și întâmplări, la fel. Petrecute, chipurile, în cea capitală ș-amu' existentă, pe maluri de Dâmboviță. Pe scurt, poveste într-un spațiu de epocă. Mustind de fantezie. În mare, convingătoare, la cetit, atrăgătoare. Chiar dacă pe alocuri se mai forțează nota, într-o literatură...

Cărțile*, două, ce o ascund între coperte ispititor, țin de ficționalul autohton. Ducându-mă cu gându' la Rodica Ojog, de exemplu. Le recomand meritat. Căci Șeherezada lor autohton condeiu' faim are, de necontestat. Creează, prin slova-i în chipu' d-atunci, tablouri cu aer de taină. Momindu-te iute să stai până-n zori cu ochii la ele, cuprins de fiori. Altfel spus, final, curiozitate la cote înalte neîndoelnic stărnind, romane cu parfum de odinioară vrednic alcătuind...

Teatrul zilelor noastre

Simon și Bănică

Primu', renumit. Autor de piese fecund, prețuit. Decedat anu' trecut, la vreo nouăzeci. Al doilea, actor. D-al nostru, iubit. Tandem dramaturgic total potrivit. Întrucât "Jack's women" în varianta română de azi a întrecut așteptările cert. Și paf ne-a lăsat. De parcă Neil pentru Ștefan ar fi scris-o. Să-l pună neapărât în valoare. Dându-i prilej a evolua minunat. Fluent, atent și fără cursur. Atent la vorbe și gesturi. La nuanțele nenumărate. La tonuri, mișcări, exprimări. I se potrivește rolu' cum n-aș fi gândit. Înconjurat de „femeile sale” dă o probă de măiestrie reală pe scenă. Cu energie, convingere și chibzuință din plin. Dezinvolt, fermecător, convingător și senin...

I-am spus după, în culise, că-i calcă pe urme tatălui său în chip viguros. Onorându-l și bucurându-l neîndoios. La fel și pe autor. Iar teatrul autohton, să nu mai vorbim. L-au însoțit în efortu-i Carmen Tănase, Andreea Vasile, Anca Dumitra, Luminița Erga, Nadiana Sălăgean, Diana Roman, Bianca Maria Berulescu, actrițe tot mai active prin București și nu numai. Regizor, în formă, Claudiu Goga. Reușind cu toții să ne facă părtași la o viață de om. American, cu probleme de cuplu, la juma de veac. În casă și-n cap, omu fiind scriitor. Amestecând planurile involuntar și creând astfel încărcătura comediei. Ori, mai degrabă, a dramei. Pentru că Simon le-a combinat subtil, ingenios, cu folos. Izbitind lucrare perenă, meșteră și demnă de-a fi pretutindeni adusă la rampă. Desigur, cu artiști pe măsură. Capabili să dea la iveală, perfect, orice amănunt. Și să rostuiască întregu' desăvârșit. Adecvat, echilibrat și cu vrednic rezultat. Ca la Pitești, de exemplu. Unde „Jake și femeile lui” atrase fericite aplauze lungi și justificate. Cucerind ambele sexe în unanimitate...

*Doina Ruști, *Manuscrisul fanariot și Măța Vinerii*, Ed. POLIROM, 2015, 2017

Adrian Simeanu

Note de lectură

Rodica Lăzărescu

Poveștile de viață
ale Anei Podaru

O stranie carte de povești ne-a propus Ana Podaru în anul care s-a dovedit a fi ultimul din existența ei pământescă.

Născută la 27 octombrie 1972 într-un sat din județul Bacău, traversând o copilărie austeră, marcată de sărăcie, devine asistent medical, are doi copii, în 2014 pleacă în Marea Britanie, unde își profesază meseria, debutează editorial în același an cu volumul de poezie *Firimituri de fericire*, după care urmează alte șapte volume de versuri, ultimul, *Tipătul mur*, 2019, reunind sonete și alte poezii cu formă fixă. Și apoi acest volum așezat la Editura Fundației Culturale „Ion D. Sîrbu” din Petroșani – *Zece povești* – destinat copiilor, mari și mici, de aici și de pretutindeni, cu siguranță copiilor din al treilea mileniu, cei creșcuți cu Harry Potter, cu The Lord of the Rings și cu tehnologia digitală.

Pe 7 octombrie, Ana Podaru, aflată într-un spital din Anglia, pleacă spre Marea Lumină și este înmormântată, șase zile mai târziu, la Vulcan.

Cele zece povești (*Parfumul celor șapte roze*, *Aripile Pajurei*, *Poveste de Crăciun*, *Ducesa Aiden*, *fiul soarelui*, *Rege pentru o zi*, *Inorogul Ekor*, *Prințesa Althea și pasărea măiastră*, *Micul gigant*), greu încadrabile strict unei anume specii, rezonând uneori cu basmul, altele cu benzile de desene animate, amintind pe alocuri de scenariul de film sf, altele de poveștile orientale, adună în substanța lor elemente ce țin de folclorul românesc și britanic, într-o simbioză perfectă.

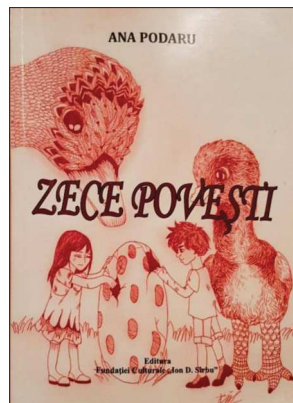
Universul, *Tara poveștilor* Anei Podaru e acel sat global care este lumea de azi – chiar dacă înfăptuirile se petrec „odată”, „cândva”, „mai demult”, fie la poalele Carpaților, fie în inima munților Scoției, fie într-un „conac boieresc” aflat pe malul Nilului, ori într-un sătuc la marginea pădurii, ori în tinuturi îndepărtate, „uite de lume”. Protagonștii nu (mai) sunt Făt Frumos și Ileana Cosănzeana, unii aduc, cel mult, aminte de Hansel și Gretel, personajele se numesc Willy și Emily, Ederra, Astrea, Althea, Arthur, Aiden, Lily, Cecile, Adelle, Joseph (care poartă un aparat dentar), comte George și contesa Lisette, Madlene și Cabel, chiar și Preabunul, Steaua Noapții s.a.m.d. Regele Galben, poreclit Corbul, avid de putere și de bogății pentru care îl omorâse pe Neville întemeietorul și-i luase și soția, ne duce cu gândul spre regele Claudius din „Hamlet”, narațiunea *Ducesa* are tiparul basmului cu familia care nu are copii decât la bătrânețe. Copiii sunt frumoși, curioși, deși uneori încalecă interdicția impusă de părinți sau de comunitate („...nu-ți amintești ce spunea mama?... să nu ne apropiem de ciubul pajurei după ora șase...”), o fac însă împini de curiozitate, își iubesc până la sacrificiu părinții, precum prințesa Althea, sunt buni la suflet, sar în ajutorul celor oropșiți ori aflați în primejdie, de regulă fiindte mărunte, neajutorate (puii pajurei, de pildă, atacați de un vultur).

Vrăjitoarele sunt rele și răzbumătoare, transformă fetele în stană de tutur!, cea numită Morgan aruncă blestemul asupra femeilor dintr-un tinut să nu nască fi, în schimb, vrăjitorul Rusel își pune puterile în sprâjnul prințesei Althea. Vrăjile și blestemele pot fi desfăcute, ingerii îi sprâjnă

pe temerari, îi învață ce au de făcut, calul e și el de mare folos, dar și multe viețuți ajutate cândva de protagoniști în călătoria lor, precum furnica ce crește în dimensiuni, ajungând cât un cal.

Ajutor vine și din partea prototului, care, de pildă, pune la încercare generozitatea și spiritul de sacrificiu al mamei din *Poveste de Crăciun*, mărimea femeii fiindu-i răsplătită în final.

Apar aici și obiectele cu puteri miraculoase – sceptor, diamante, rubine – ori vinul ce dă forțe ieșite din comun luptătorilor conduși de Althea.

Nu lipsesc din poveștile Anei Podaru nici călătoria inițiată, nici lupta Binelui cu Răul pe care-l biruie întodeauna, fără ca Răul să fie întodeauna intruchipat în ființe fabuloase, ci, cel mai adesea, în atribute ale realității contemporane, precum lăcomia, răutatea, dorința de putere ce vor fi învinse de bunătațea personajului („Bunătațea ta o să învingă răul”), chiar dacă acesta nu dispune de forță fizică necesară – liliputanul Cayden devine „micul gigant” datorită „mării lui iubiri” – în ciuda „trupului firav”, el are „sufletul gigant”.

Mai puțin frecvente sunt formulele specifice basmului tradițional, într-un singur loc găsim o formulă de încheiere („Și-am încalecat pe calul cel alb și am plecat să caut alte povești, spre alte tinuturi magice”) și cu multă îngăduință putem citi aici și reminiscențe ale unor formule de început („Trăia odată un rege...”, „Cândva, mai demult, se spunea că...”). Scritorea recurge la alte modalități de expresie, mai adecvate realităților contemporane. Sub influența videoclipurilor lipsite de fluența expunerii, cu o acțiune ce se derulează în ritm alert (ritmul vieții contemporane), redată prin propoziții scurte, autoarea, mamă a doi copii, știind, desigur, inapetenta micilor cititori/ascultători pentru descrieri, nerăbdarea acestora în a poosi prea mult pe o pagină de carte, de vreme ce s-au obișnuit cu imaginile alerte de pe tabletă, Ana Podaru concentrează timpul în

propoziții scurte, punctează doar evenimentele strict necesare în logica narațiunii („Prințesa Althea creștea, era frumoasă și bună ca mama ei, ajunsă la majorat regina Elsa îi povesteaște împrejurările nașterii ei, apoi se îmblănește și moare...”), renunță la descrieri și dinamizează acțiunea („După câteva clipe ajung la fundul fântâni, apa rece-i învalie din toate părțile, copiii încearcă să înnoate, dintr-odată două mâini îi înșfacă și-i ridică din apă. Se aud pași, copiii trag câte o gură de aer și deschid ochii sperați. Nu se vede nimic, se aud doar pașii apăsați ai unei ființe de talie mare, ei atarnă între degetele genului. Din hainele lor curge apă, amândoi tremură...”).

Uneori, textul pare un scenariu de film ori se aseamănă cu indicațiile scenice (așanumitele didascalii), găsim și câteva neglijențe stilistice, repetiții inutile, căci autoarea mizează pe sugestia vizuală, nu pe calofiliile („Muntele începe să vuiască, se deschide o gură imensă de foc și lavă în mijlocul pădurii. Morgan apare și dispare blestemând la urechile lui Aiden. Acesta și pierde câmpul de durerea pierderii iubitei și se învârtă ca un nebun prin palat lovindu-se de stânci. Vrăjitoarea râde scoțând zgomote infernale, în timp ce stâncile încep să se crăpe. Aiden se apropie de gura de foc și cade, în timp ce se prăbușește își amintește de cristall de la piept, bagă mâna în sân și scoate stergarul, dezvelește repede piatra, în timp ce focul începe să-l mistuie, lava-l trage în adâncuri. Dintr-odată, totul se luminează, lava se transformă în lac, șerpii în lebede, broaștele nu mai sunt răioase, părul vrăjitoarei prinde lăstari și picioarele ei se transformă în trunchi de salcie.”).

Ar trebui citată aici întreaga descriere a luptei apocaliptice dintre armata regelui Galben și cea condusă de Althea, de o extraordinară forță a sugestiei („Infernul coborâse pe pământ, lupta era aprigă, sângele curgea din rănilor provocate de săbiile ascuțite. [...] Pământul era plin de brațe tăiate, de capete ce urlau căutându-și trupul, mâinile și picioarele se uneau și corpuri noi se avântau în luptă în ambele tabere. Nicuți trup nu mai stia al cui cap îl poartă, nicuți braț nu mai era al soldatului plecat în luptă în tabăra regelui Galben, doar în tabăra prințesei soldații deveneau aceiași. [...] regele și privea soldații ce păreau nebuni, se certau pe mâini, capete, fiecare și dorea partea de corp inapoi.”).

Cu toate inovațiile de conținut și de expresie, poveștile Anei Podaru păstrează valența educativă a basmului clasic, cititorii au de învățat câte ceva, valorile morale triumfă, răul – din noi sau din alții – este în cele din urmă învins.

Și, cum bine se știe, prin povești până și moartea poate fi învinsă... Este lecția de viață a celei pormite, la doar 45 de ani, spre alte zări, asemenea „pufului de păpădie [...] plecat spre altă viață”.

Nu putem încheia aceste considerații fără a menționa că volumul celor *Zece povești* este ilustrat de o elevă din Unghești (Republica Moldova), de numai 16 ani, Cătălina Teacuc, încă o dovadă că Ana Podaru a avut harul de a sensibiliza sufletele copiilor. Și când spun asta mă gândesc și la Sergiu Părvulescu, elevul din Valea Jiului care transpune minunat pe muzică versurile poetei.

Metafore cromatice

adevărate evenimente culturale și de suflet.

O suavă invitație de a însoți pe artist prin lumea sa miraculoasă. De a pătrunde și înțelege rezonanța specială a cromatice, căreia Costel Lupu îi conferă profunzime, claritate, originalitate, făcându-o accesibilă. Fapt ilustrat și de recenta sa expoziție organizată cu prilejul „Zilelor Bibliotecii județene Marin Preda” și a decernării Premiilor revistei Caligraf.

Grafică, desen, pictură – dimensiuni și componente plastice prin care artistul Costel Lupu imaginează și transpune daruri ale vieții, ale chipului omenească, ale naturii înconjurătoare, deopotrivă cu trăiri și sentimente, care, deși nu se văd, se simt.

I-am urmărit, în ani, impresiunile său ciclu de grafică „Eminesciana”. Toți sau aproape toți l-au citit pe marele poet. Costel Lupu, însă, l-a lecturat alfel, străduindu-se să descopere ce se află în spatele cuvintelor,

coborând sau urcând în cosmicitatea eminesciană. De aici, rezultând o inspirată și sopțită recitare, cu ochii penelului, a creației marelui nostru poet.

Un alt ciclu, în fața căruia rămâm înmărmuriți, îl reprezintă „Măreția cailor”. Cai albi. Cai negri. Cai de întinerit catifelat, Cai de lumină mereu proaspătă și înfresmată. Cai supli, frumoși, cu coamele valvoriind, cu ochi mari și puri, năvălind prin pulberii de aur, prin iarba aburită de rouă. Izvorând din apele mării, supli, plufitori. Sărburi metafore plastice ale libertății și zborului (fără arși) în starea lor pură. Adevărate poeme vii, plutind pe sub soare și stele...

De la Costel Lupu am aflat că nu totdeauna ai nevoie de cuvinte, pentru a dialoga. Creămătul unei simple linii e mai lămuritor decât „o filă” de cuvinte!

Florin Burtan

Poesis

Nocturnă

E-atăta frig și bruma... de niciunde,
Cade și-n toamna asta peste noi.
Citesc din labirintul ce mi-ascunde
Povești doar încălțite-n roaze foi.

Cuvintele în mine se fac noapte
Că-mi vine și să urlu și să tac;
Ești tu cea scrisă în această carte,
Ori secerat de vorbe eu mai zac?

Și pasăre de-aș fi, ori cal pe lume
Sălbatic și vânat de bunii arcași,
Crezi c-aș putea într-un tablou anume
În cerul tău albastru să fac pași?

Și prăbușit pe spate, ca sub gloanțe
Să simt în nări doar fânul sub penel;
Prins cu-n destin și niscăi circumstanțe
Sub luna-nsăngerată ca rebel.

Simt că-i târziu când suflin-lumânare
Din stele se cern fulgii în tablou
Tu în poveștea asta mai ești oare,
Ori tropotul pierdut dintr-un ecou?

Pădurea fermecată

„La fir de busuioac să nu te temi;
Veai atârna iubirii ca-ntr-o salbă”
Mi-a spus o ghicitoare peste vreme
Ce-avea și bolta cerului în palmă.

Tot ce-mi spunea păndea ca ochi de lup
Cu lilieci țâșnind prin deasa ceață:
„Jarul iubirii-ți va mușca din trup
Corbii hulpavi te vor izbi în față...”

Și-ți vor umbra guzganii prin desagi
Iar luna-ți va surăde deochiată
Și-or chicoti în ștreanguri umbre vagi
Lângă un iaz și-o salcie plecată”

De-atunci, grăbit, tot într-un pas hoinar
Urc panta-n crâng unde mă știu hoinar
Și unde noaptea... ieiele apar
Iar eu li-s pradă cum își saltă săni.

Tot de atunci visez că Dumnezeu
Mi-a dat în dar pădurea fermecată
Și-n trup, pe rană, să îmi pun și eu
În leacuri, poezia... căteodată.

Ningea în decembrie

În lume nu încep două lucruri egale
Doar poetul cândva, vizitator i-a prezis
Că furată de un vers din poemele sale
Se va pierde de tot într-o iarnă de vis.

Ningea în decembrie real, ca-ntr-o pănză
De Bruegel, iar la capătul lumii doar ea,
Își simțea inima tresărind ea o frunză
Și era prea târziu, și afară ningea.

Viscolul scheuna. Se-azuea de departe...
Ori poetul stămise ninsori pentru ea?
Ar fi vrut să mai dea încă-o filă din carte
Dar zării cum la geam, chiar ca-n Bruegel
ningea.

Steaua fericirii

Așa, mult timp, s-au tot vorbit bătrâni
Că doar celor aleși cum e ursit
Ea, Steaua Fericirii-i de găsit...
Dar drumu-i greu să dai de cap minunii.

Spun unii: cele zări ademenise
Și suflete-mbătate de tain
Iar printre ei și-un cântăreț străin;
Poetul de minune auzise.

Ajuns și el de dincolo de vreme
Și-a pus de seară traista căpătat
Tot mai spera că poate-i cel dintâi
Sosit în burg, la poartă să îl chema.

Iar el va scoate solzul lui de pește
Și cântecul va răsună stingher
Că stelele vor lăcrima pe cer
Ținute străns ca luna într-un clește.

Așa visa sub straiul amăgirii
Când lumea înspire zori mi l-au găsit
Cu cântecul pe buze-ncremenit
Și ochii mari la Steaua Fericirii.

Tudor Cicu

De foarte mulți ani, poate din chiar prima clipă a descinderii sale în fascinantă lumea a culorilor, artistul plastic Costel Lupu s-a impus și individualizat, cu o suverană încredere în talentul și destinul său creator. Tot ceea ce iese în imaginația sa nemărginită, sensibilitatea și finețea penelului său poartă pecetea „ieșirii din rând”, un plus de frumusețe învaluitoare și luminoasă, o permanentă dorință și împlinire a demersului său de artist remarcabil. Par mi-a fost dat să înfățișez un pictor care duce culoarea și comunicarea plastică în zona poeziei, a diafanului, a metaforelor subtile, cu reverberații celeste, așa cum o face Costel Lupu. Creațiile sale au ritm, au mesaj, au muzicalitate. Vibrează, ușor sau învolburat, în funcție de temele abordate. De trăirile sale interioare, pulsând rotund și tandru. Emoționând. Provocând uimire. Înalte și alese satisfacții spirituale.

De fiecare dată, expozițiile sale sunt

Pagini de istorie

Titi Damian

Cucu Ștefănescu - epopeea României dezmoștenite

O mărturisire. În tinerețe, trecerea mea prin Pătărlagele, oraș înșirat pe șoseaua paralelă cu apa Buzăului, s-a făcut mai mereu în fugă, atunci când coboram val-vârtej de la Muscel, cam 15 km, desigur pe jos, să prind trenul care mă ducea la școală, la Buzău, ori, mai târziu, cu mașina, când mă întorceam spre casă, unde opream pentru ceva cumpărături ocazionale. Nu cunoșteam pe nimeni. Pentru mine, era o localitate rece, pe care te grăbești s-o părăsești. Coșmarul meu apărea când, coborând pe poteca dinspre Sibiciu, mai aveam de alergat de la capătul podului peste Buzău, până în gară, să prind trenul. Nu l-am scăpat niciodată, doar mă mai uitam cu ușurare de la fereastra Nehoiașului, cum rămăneau în urmă traversele...

Cu câțiva ani în urmă am descoperit în orașul Pătărlagele un împătimit al cărții, un senior păstrând cultul prieteniei, un OM al cărui nume este sinonim cu modestia, cu hărnicia, cu perseverența și cu altruismul, atribute ale căror noi semnificații sunt legate de o îndelungată viață de care s-a apucat doar de acum un deceniu: scrisul. Deși acum este octogenar, i-au rămas intacte atât ascuțita spiritului, cât și vioiciunea fizică. Își spune și semnează Cucu Ștefănescu, transformându-și cognomenul în renume - așa îl cunoaște toată lumea din urbe, dar Dumnezeu îl are în catafaligul său cu toți botezații, și numele de Traian. Chiar mie mi-a sugerat, când era să-i trimit o carte de-a mea, să-i trec pe plac doar adresa „Cucu Ștefănescu, Pătărlagele”. „Ajunge picul, căci mă cunoaște toată lumea”, m-a asigurat. Și chiar a ajuns. De ce i s-a spus, ori și-a spus „Cucu”, nu știu, dar acum i se potrivește acest nume. În opinia mea, îl unicizează, făcându-l o „*rara avis*” în peisajul literaturii române contemporane, după cum voi dovedi. Ca scriitor, este, cred, unic, „cuc” prin singularitatea demersului, între ceilalți creatori din tagma scriitoricească. Îndrăznesc să afirm că este, la ora actuală, cel mai bun, cel mai harnic, cel mai onest, dar modern cronicar în versuri al vremurilor pe care le trăim, reluând, într-o formulă inedită, tradiția vechilor cronicari care consemnau evenimentele „să nu cadă în noaptea uitării”. Domnia Sa urmărește, ca orice român responsabil, evenimentele politice, sociale, economice, culturale, la zi, ale țării, selectează ceea ce crede că este demn de consemnat, apoi le pune în versuri, cam o poezie pe zi, datând-o de fiecare dată, exprimându-și totdeauna, într-un mod original, opiniile, apoi le adună într-un volum de aproximativ 250 de pagini, cam două-trei pe an, desigur pe cheltuielă proprie.

Cel mai mult îl apasă faptul că, scriindu-le de mână (ce-i drept, un scris caligrafic, exemplar - a fost absolvent al Școlii Normale de Băieți din Buzău), altecineva, desigur plătit, i le hâncorează. Urmează faza ultimă, tipărirea. Mi-a fost dat să asist la momentul sublim când i-a ieșit recenta carte de sub tipar. Urmăream sincera bucurie pe care o trăia: mai întâi o cântărea între palme, de parcă ar fi ținut un copil atunci născut, o deschidea sfios, își apropia privirile de pagini pe deasupra ochelariilor, ca și cum ar încerca să se convingă că într-adevăr este cartea lui mult dorită, o răfăioa într-un anume fel, pagină cu pagină, de parcă ar fi vrut să miroasă, precum cerneala vechilor tipărituri, apoi, îndreptându-și privirea către mine, cercetându-mi astfel și părerea, mi-a șoptit cu emoție: „Vezi ce bine a ieșit și asta? La uită-te și dumneața, un alt copil al meu, al douăzeci și

cincilea!” Nu-și permite să comande mai mult de 200 de exemplare. Nici nu caută sponsori. Paradoxal, nu se plânge de micul tiraj, ci de faptul că nu are tot atâția prieteni cărora să le înmâneze, desigur gratuit. Nici prin gând nu-i trece să încerce să le vândă, deși s-ar găsi ceva doritori. Își găsește singur explicații: „Lumea de acum îi grăbită rău, nu mai are timp să mai și citească, și-apoi ce-i mai trebuie poezia mea, când are evenimentele la zi?” Nu are deloc sentimentul inutilității sau al gratuității: „Eu nu scriu, domnule, pentru cei de azi, căci sunt sătui de aceste evenimente, dar posibil să încerce să compare opiniile mele cu ale lor. Eu scriu pentru cei de mâine, pentru cei ce vor veni după noi. Imaginile de la TV azi sunt, mâine nu mai sunt, se volatilizează pe ecran, se volatilizează și în mintea telespectatorului, mâine apare o altă avalanșă de știri. Toți realizatorii alegă după rating, așa că le distorsionează după interesele patronilor, dar și după gustul telespectatorilor. Eu sunt neutru, domnule, nu mă iau după ce zice unul și altul, eu urmăresc doar faptele și pun doar miezul în poezie. Cartea mea rămâne într-un colț de bibliotecă și, peste ani, vor da de ea acolo și se vor întreba: Chiar așa a fost? Eu spun doar adevărul, căci mă doare inima de țara aceasta pe care o terfelesc toți. Crezi matală că știa de azi mai știu ce-i acela patriotism?”

Cucu Ștefănescu nu are școala prozodiei clasice, scrie după cum îi vine inspirația, potrivește, „după ureche” ritmul, rimele, uneori mai șchioape, dar este foarte atent la mesaj, adăugându-i acestuia puțin umor, puțină ironie, ba strecoară și ceva satiră, adică sare și piper, innobilându-l cu multă fantezie și inteligentă. În poeziile sale aluzia este la ea acasă. Multe dintre ele sunt catrene, cele mai multe devin adevărate satire. Într-un cuvânt, au suflet. Din fiecare poezie răzbat sentimentul patriotic, acesta ia forma regretului și amarăciunii că lucrurile în țara aceasta nu sunt cum ar trebui să fie. O face cu durere nedismulată, fără patimă, fără părținare, oferind, fără menajamente, cu mult curaj, uneori, și soluții. Într-un moment mi-a șoptit ofțând: „Am 82 de ani și tare mi-e teamă că n-am să mai apuc ziua când lucrurile vor fi îndreptate în țara asta! Este departe momentul când poporul acesta să aibă discernământul să-și ridice personalități care să-i câștige încrederea și să devină modele. În politica de azi toți constată relele din țară, pe toate canalele, deși se face greață, dar absolut nimeni nu oferă soluții. Toți sunt parcă predispuși să demoleze și să denigreze. Toată România este o școală a discreditării, de la președinte până la cel mai amară boschetar. E ca în bancul acela când Bulă, eroul nostru național, ajunsesse în Iad, șef peste cazanele cu smoolă. Întrebat fiind cum se descurcă, se plânge de ruși că sunt grei de cap și obosește tot lovindu-i cu ciomagul să-i trimită la fund; la cazanele cu chinezi se plânge că sunt prea mulți și nu are odihnă deloc. Cel mai satisfăcut se arată la cazanul cu români. De ce? Simplu, îi mărturisese lui frate-său, venit în vizită, cu bilet de voie de la Sfântul Petru: «Dacă se ridică unul deasupra, zece se agăță de el și-l trag la fund. Așa-i la noi!» După un timp: «Nu întrevăd nicio schimbare. Tare mă tem că, dacă o vom ține-o tot așa, să nu ne pierdem și țara. Ascultă-mă pe mine, că-s bătrân și am trăit multe. Când se va destrăma șandramaua asta de Europa, tare mă tem că se va destrăma și România! Destruămarea morală este în floare. Am mai pățit-o odată. Istoria are

obiceul prost că se repetă!”

Cucu Ștefănescu nu are numai harul scrisului. Din totdeauna a avut harul cititului. Are o bibliotecă destul de mare, cu volume pentru care l-ar învidia orice confrate într-ale cititului. A citit, desigur, și cele 17 cărți ale mele, deși unele sunt de strictă specialitate - critică literară. Singura rugămintă pe care o are la mine este să-i dau cărți bune de citit. Nu-l ocolesc. De fapt, așa ne-am și cunoscut: căuta cărțile tuturor scriitorilor de pe Valea Buzăului, pentru un fond al bibliotecii orașului Pătărlagele, care, din păcate, acum stă cu lacătul pe ușă. Iar cu vreo câțiva ani în urmă, și-a mai descoperit o vocație: cea a călătorilor, pe care le consemnează, tot în versuri, cu aceeași conștiințozitate și seriozitate, așa că cititorul călătorește nu numai prin „politichia” românească, ci și prin alte spații geografice și culturale, precum Israel, Grecia, Turcia, Ucraina, Basarabia, mai nou, Ucraina, dar și prin Grădina Maicii Domnului, luând la rând mănăstirile noastre, prin Centrul de Pelerinaj Buzău. Fiecare mănăstire beneficiază de câte o scurtă și instructivă prezentare, dar și de câte o fotografie în culori, urmând poeziile de rigoare. Nici că se putea o reclamă mai gratuită! Să le luăm la rând: Vărațic, Agapia, Sihăstria, Neamț, Paltin, Petru Vodă, Bistrița. Alt pelerinaj: Mănăstirea dintr-un Lemn, Bistrița, Hurezii, Polovragi, Lainici, Trislop, Brâncoveanu (Sămbăta). Continuă pelerinajul în Dobrogea: Dervent, Strunga, Mănăstirea Peștera Sfântului Andrei, Basarabi, Mănăstirea Sf. Ioan Casian, Celic Dere, Saon, Cocos, dar nu ocolesc nici monumentul de la Adamclisi. În Moldova începe cu Catedrala Mitropolitană din Iași, trece la Cămărzani, Sfântul Ioan cel Nou din Suceava, Putna, Sihăstria Putnei, Sucevița, Moldovița, Voroneț, Humor, Secu. Acum gândul îi zboară spre Athos...

Cucu Ștefănescu a ajuns la al douăzeci și cincilea volum. Nici el nu știe când mâna îi va incremeni pe condei, dar, deocamdată, nu-i trece prin gând să se oprească. Are conștiința responsabilității scrisului destinat viitorului, întocmai ca și cronicarii cei de demult, cărora le-a luat locul, numai că el are încredințarea că e mai bine să pună evenimentele pe versuri. Comentariile nu-și mai au rostul...

Fiecare dintre noi păstrăm în suflet, mai adânc sau mai la vedere, un grăunte de patriotism, după investiția primită din familie, din școală, din cărți, din experiența personală, sau din societate. Cucu Ștefănescu se ridică deasupra tuturor. Informația banală el o transformă în poezie pură pe care o trimite cu sinceritate spre sufletele românilor de azi, să ia aminte, dar și ca avertisment celor care vor veni după noi, să învețe din greșelile actuale ale nației. Am avut curiozitatea să fac o statistică, deși nu sunt adeptul ei. Am numărat paginile fiecăruia dintre cele 25 de volume (format A5) și le-am adunat. Fix: 5190. Am numărat poeziile fiecărui volum. Și le-am adunat. Fix: 3948. Am mers mai departe și am numărat 30 de versuri pe pagină. Incredibil, dar foarte adevărat! Nu mi-a venit să cred: Fix: 155.700 de versuri! Imaginația îmi zboară spre epopeea indiană „Mahabharata” (200.000 de versuri). Iese, astfel, la iveală, o altă calitate a personalității sale: perseverența. Numai că volumele lui Cucu Ștefănescu au un numitor comun: *patriotismul* - fluidul care le unește. *O epopee fără sfârșit a României dezmoștenite...*

Chenar liric

Mă doare scrisul

Mă doare scrisul!
Mă arde ca o țigară
Ce-mi taie respirația cu fumul gros,
Ținut în coșul pieptului,
Acolo unde se-nlănesc emoțiile
Cu cerbul de aur,
Mereu rătăcind prin pădurile lor.
Mă doare scrisul,
Cumpăna ce îl ține,
Deasupra căreia s-a cuibărit un nor cenușiu.
Cine știe când va ploua
Și va împrăștia cerneala
Pe foaie prea subțire,
Pentru a rezista timpului?
Pașa e de prisos,
Cântecul de lebădă e de prisos,
În încercarea de-a deschide geamul,
Pentru o respirație curată,
Ca un ultim apel la inima ta.
Mă doare scrisul mai mult decât nașterea,
Al cărei tipăritură scârțâie auzului
Până în cerul capului,
Zgărâindu-i tabla de cristal
Cu sunetele înalte!

Poeme slim

Scrii poeme slim despre frunzele toamnei.

Intri în criză de albastru,
Naști copii cu iz de romanță,
Iar cineva îți acoperă trupul,
Cu boabele cuvintelor tămiate.

Acel cineva mai stă și acum
În curcubeul de la capătul anotimpului,
Ca într-un fotoliu.

Nobilimea frunzelor auri
Nu acceptă niciun rețuș de culoare,
Aruncă semințe între păsările cerului.
Cu gest primăvărat.

Ultima vopsea, folosită
Ca factor de protecție,
Este fericea
Care nu se mai ia
De pe codul genetic

Azi mă seduce

Azi mă seduce
Povestea ce ivorăște din pieptul tău,
În care am dansat cu rochii lungi
Până târziu.
Pieptul îți sălta,
Bucuros de excesul floral
De pe rochia mea,
Bătând toba din ce în ce mai tare
Pentru adunare, pentru raport,
Pentru cine știe ce altă poveste scrisă
În ochii sferici.

Stingi țigara sub arcul de triumf
Al gândului meu,
Așa cum ai stinge păcatul
În paharul cu apă sfințită,
Iar cineva ar privi neîncredător și-ar spune:
„- Nu-i adevărat, nu-i adevărat!
Nu poți avea atâta șarm
Și-atâtea cioturi de vise în trup,
Încât, la finalul albastrului,
Să arunci în cele patru vânturi
Sămânța vieții,
Fără a-ți distruge trăsăturile feței,
Lumea lăuntrică
Și garderoba imaginației
Înnoită!”

Ana Ardeleanu

Proză scurtă

Cătălin Rădulescu

Cafeaua musafirului meu

– De aceea revin, vecine Senega, și vă întreb – cum de a fost cu puțință?...

Interogația fu pe jumătate auzită de musafir, ale cărui priviri fuseseră definitiv captate de imaginea mirololantă a praveștii oferite de masa de sufragerie, de o opulență aproape interbelică. Încercă să-și facă mintal calculul cam câte ore de coadă pe la ușile Alimentarelor ar fi luat unei familii medii pentru etelarea unui astfel de festin – și ajunse la concluzii relative: numai felile de friptură rumene și artistice aranjate una peste alta, din perspectivă, ar fi putut însemna o deșteptare pe la cinci dimineața cu posibilitatea de a ajunge până la urmă în fața măcelarului ce distribuia totdeauna găfăit și pe grabă pungile cu carne de „treiș' patru”, ouăle din maioneză ar fi însemnat iar vreo oră de așteptat în coadă cu perspectiva deloc de neglijată de a ajunge în fața vânzătorului rămas lângă cofrajele golute, ciupercile umplute neputând fi procurate decât după o cavalcadă prin piață după țaranul ce le vindea semi-legal, de aceea înainte de preparare fiind de maximă necesitate „testul” cu legătura de pătrunjel sau cu verigheta de argint.

Amfitrionul își aprinse meditativ o țigară. Una dintre acelea lungi, fine, de negăsit în tutungerile autohtone. În cutia maronie de țigaretă aflată pe bufet erau stivuite în compartimentele-i distincte cel puțin trei mărci de țigări. La rândul-i fumător, îi era jenă să-și scoată din buzunar tabachera cu snagoave, dar amfitrionul, fin psiholog, îi ghicise parcă de fiecare dată reticența: „Dar vă rog, domnule doctor, luați – se poate?!... Să știți că mă supăr...”

– Pot să servesc cafeaua?

Era consoarta gazdei, apărută în pragul încăperii.

– Nu, *Yvonne*, poate domnul doctor mai dorește să servească ceva de pe masă...
– Cred că am să cam pun punct, parcă așa...

– Lăsați, domnule doctor Senega, avem tot timpul să bem și cafeaua!... E sămbătă seara, suntem vecini de palier, până mâine dimineață mai este, sper că nu doriți neapărat să vă culcați devreme, nu îmi veți refuza rugămintea ca astă seară să zăboviți mai mult la noi!...

Musafirul nu insistă. Fixă din nou, ca în trecut, fructiera cu poame de plastic în ea, aflată pe bufet, inutilitatea ei fiind evidentă: contrasta până la curiozitate cu cea cu fructe reale, aflată chiar lângă, între care se aflau și două sorturi de fructe ce ar fi necesitat la rândul lor multe ore de coadă în fața magazinelor din „comerțul

socialist”: bananele și mandarinele... Era dambლაა consoartei de a o ține tot timpul acolo – ținuse a-i sublinia gazda – ba chiar îl determinase să o ilumineze cu un bec ascuns la fundul recipientului al cărui fir electric, pentru un observator mai cărcotaș, s-ar fi văzut că duce în mod bizar la priză telefonului.

Amfitrionul continua să formeze în atmosfera odăii fuiuore elegante de fum. Meditativ, își duse degetul mare al mâinii cu țigara la gură, privirea având acum un aer melancolic.

– Mă întreb, domnule doctor, cum de mai au fața liderii comuniști ai acesteia țări să se erijeze în apoșologii și promotorii celor ce muncesc, ai oamenilor simpli pentru care, chipurile, ceea ce s-a întâmplat în august 1944 ar fi fost – nici mai mult, nici mai puțin! – decât începutul unei noi ere! Cum de este posibil atăta infamie, domnule?!... Contrast izbitor la ceea ce afirmă acești poltroni, stau cei trei milioane de deținuți politici, două sute cincizeci de mii de condamnați la moarte, Canalul pavoazat între 1949 - 1955 cu oasele a zeci de mii de oameni ce formau crema intelectualității noastre interbelice, torturați și în parte uciși în temnițele comuniste până la Amnistia de acum cinci ani!...

Musafirul nu-i răspunse, convenind că nu avea în față în fiecare zi parte de un astfel de festin. Așa că își mai unse o felie sănătoasă de pâine cu iere din bolul jumătate golit, adăugându-și peste felii zdrene din mușchiul țigănesc și sunca de Praga aflate pe platoul din dreapta sa. Acum avea gura plină.

– Maniu și Mihalache... dovada de netăgăduit că lumea de dinainte de 1944 – cu toate neajunsurile ei – era în plină evoluție, aceasta fiind oprită doar de nenorocirea numită Al Doilea Război Mondial... os de țărani, domnule doctor, ca de altminteri și membrii foarte multor guverne interbelice, din poze de arhivă văzându-se figura de țărani români a acelor gospodari ce o dată ajunși la cărma țării, au dat patriei noastre calificative cum ar fi „Elveția Balcanilor”, iar Bucureștilor – „Micul Paris”!...

– Pot să servesc cafeaua?

Amfitrionul își privea consoarta precum o vedenie reăpărută în cadrul ușii.
– *Yvonne*, încă nu este cazul... te rog...

Musafirul nu protestă. Se mulțumi cu ce îi dădea întâmplarea, luând o prăjitură cu coajă albă care s-ar fi potrivit perfect la lichidul ce-și trimitea exhalările îmbietoare tocmai din bucătărie. Mușcă cu poftă și conveni pentru sine că soața gazdei nu este o gospodină tocmai de

lepădat.

– După cum vedeți, domnule doctor, cel puțin în intimitate, prin aranjarea casei și limbaj – păstrăm ambientul unei lumi normale, spre care ar trebui cu toții să tindem – Lumea Liberă, accesibilă nouă deocamdată doar prin intermediul posturilor de radio occidentale. – V-am văzut nu o dată admirând Colțul Turcesc pe care, sper, cu mult bun-gust – soția mea l-a aranjat în vestibul!...

Sub vâlul întunecat al nopții cerul se acoperise treptat de nori grei, iar acum primise să toarne cu găleata, primii bobi de grindină făcându-și auziți loviturile în gemurile sufrageriei. Fulgerele luminau strada ca ziua, agrementând violenta ploaie de vară.

– Până și forma de guvernământ au stabilit-o prin samavolnicie, șantaj și intimidare, nedându-și seama că se pun în afara legilor scrise și morale, că Abdicarea Monarhului Constituțional cu astfel de metode este *de facto* lovită de caducitate, Istoria neiertându-i în veci pe cei ce prin acțiunile lor ne-au azyărlit pentru cine știe câte decenii afară din Modernitate!...

În acea clipă un fuier incandescent căzu chiar pe paratrăsnetul imobilului de vizavi, diminuând pentru câteva secunde luminozitatea becurilor. Speriindu-se teribil, cotoiul vărgat-cafeniu ce-i asistase până atunci cuminte șezând poșoneț pe scaunul de lângă televizor – păru a-și căuta salvarea pe bufet unde ajunse cu un zvâcnit și un mieunat prelung, nu înainte de a da de parchet cu fructiera din poame de plastic. Becul cu fir aflat la fund se rostogoli la rândul-i pe covor, având forma ciudată a unui proiectil dintr-o mitralieră de avion. Neavând nicio parte sticloasă, nu se sparse.

– Ei, ce să-i faci, s-a spriat!, surăse înțelegător amfitrionul, mângâind tandru dar cam apăsat felina ce închisese ochii complice.

– Pot să servesc cafeaua?

Oprindu-se din rearanjarea fructierei, gazda se îndreptă spre ușa ce dădea la coridorul spre bucătărie, împingând ușurel tava cu care de astă dată nevasta venise sigură pe dânsa. Trase ușa după el, din neatenție, neînchizând-o însă complet cu clanța.

– *Yvonne*, trebuie să înțelegi că și în munca informativă există o deontologie profesională!... se auzi șușoteala.

– Da, dar știți că a făcut oricum parte din Garda de...
– N-are a face, nu asta a fost înțelegerea cu tovarășul de la cece când m-a însărcinat cu misiunea: cafeaua trebuie să i-o servim

numai dacă reacționează afirmativ la ceea ce mi s-a zis să-i spun!...

– Da' tu nu vrei să terminăm o dată?... și să-ți iei mai repede gradu?... Cât mai trebuie să gătești pentru asta – că este a patra oară când îl inviți la masă!...

– Nu se poate cu orice preț!... șușoti el de data asta șuierat. Apoi nu uita, tot ce vorbim este transmis și înregistrat, putându-se face oricând o verificare a discuției purtate.

– Așa e... șuieră ea dezolată.

– Ce m-ai enervat, șopti el de asta dată pe ton mai scăzut. Trebuie să iau o gură de cafea, să mă calmez!...

– Nu aia, nu... șopti ea ascuțit, ca o soprană jughinată în culise.

Era prea târziu. Consumatorul sorbise deja jumătate din conținutul ceștii. După care, punând recipientul înapoi pe tavă, protocolar, ca la o recepție – se prăbuși dintr-o dată pe podea.

– Vai de mine!... Aoleu!... Ce-am făcut?... comută instantaneu de pe șoptă pe urlet.

– Domnule doctor, salvați-l, Doamne Dumnezeule!... roști într-un final, necontrolându-se, Numele Împărțitorului de opiu către popor.

Dintr-un salt fu pe coridor, lângă ipoteticul viitor pacient.

– Doamnă, să încercăm să ne păstrăm sângele rece. Un posibil atac de cord!... Poate mai există o speranță!...

Nu prea mai exista. Carotida celuilalt era o certitudine slabă. Pulsul – aproape zero.

Cu gest ferm ridică telefonul din furcă.

– Ce mama dracului ai făcut, că îmi țiuie urechile! Aproape că mi-ai spart timpanul!... se auzi precipitat din casca aparatului.

Privi la fereastra cermită, lovită din ce în ce mai puternic de grindină, a cărei negură era sfâșiată din ce în ce mai des de luminile fulgerelor, tot mai aproape, tot mai violente.

– Ar fi bine să eliberați linia și să mă lăsați să dau telefon la Salvare. S-a întâmplat ceva grav!...

– Fascistule!

– Dobitocule! N-am să-ți cer să cauți cine este Hypocrat, ca să nu-ți prinzi degetele tu și colegii tăi între copertele dicționarului! Eliberează imediat linia!...

Aproape instantaneu se auzi un declie, după care urmă tonul de apel. Formă numărul din cele trei cifre sub privirile felinei care arcuindu-și spinarea, micuna din ce în ce mai insistente.

Pedeapsa

Pentru că a fost șovăielnic. Adică șovin.

Pentru că *mus-a implicat*.

Pentru că n-a catadiscit nici barem să salveze *aparențele*, ce dacă *băga* de la el, asta ar fi demonstrat că mă iubeste, că mă vrea, ar și disperat după mine și că merită să mă mărit cu el!...

Ce, era greu acolo să spună că are în cont ceea ce nu are, să-mi ia ochii cu o blană de mprumut, să mă *dea pe spate* cu o mașină *rentăcar*? Asta i-ar fi dovedit intențiile serioase, matrimoniale. Nu le-a dovedit, așa că de la 4 ianuarie acum un an i-am *dat block*. După care mi-am dat

existența pe *calea cea bună*. – Uite, acum mă cunun religios la biserica aflată chiar la colțul străzii lui. Din răzbanare. N-are decât să suferă. Ce-mi pasă mie? Cu un bărbat *adevărat*, care m-a meritat, care mi-a oferit tot ceea ce el nu a fost în stare nici barem să-mi promită! *Iote* ce limuzină de lux *ie-n* spatele meu! A lui, *a lui soțu* meu, *a lui proaspătu* meu soț! Și pe lângă ea, câtă lume bună!... – Da' ce vâd? Adică mai bine zis – **nu vâd!**? Pe el, în ușa scării, frângându-și mâinile de remușcare! Tot *recalcitrant* a rămas! Suferă în tăcere, se dă cu capu' de pereți în casă, în loc de zidurile scării, în văzu' *poporului* care să-l

juduce! – Ia să mă apropii! Ia să *pui* o-ntrbare.

– Mata d-acolo, că văz c-ai ieșit din scara aia, îl știți pe vecinu' lu' matala care-arată așa?...

Interlocuțoarea o privește câteva clipe surprinsă și cu buzele subțiate, măsărând-o cu privirea (am fost poate prea politicoasă, cu șmecherii ăștia de la oraș treb' e să fi mai direct)...

Simte unghiua degetului mic bine-crescută a soțului în spate, prin voalurile rochiei matrimoniale:

– Ce crezi *fac*-ăia de la rentăcar cu ăia de la magazinul cu rufe de mprumut de pe

lipsca stă să t-aștepte pe tine să le dai înapoi și-n zi scurtă? Ia mai bine grăbește-te da' mai-nainte scoate cardu' cu contu' ăla baban de zici că-l ai ca să dăm un *disconto* la masa de la crășmă c-al meu e cam blocat!...

Interlocuțoarea terminase de a o scruta.

– Mi-a zis să-ți transmit că de l-oi căuta nu mai stă aici, și-a terminat studiile în străinătate și după ce și-a găsit serviciu acolo s-a și căsătorit! Tot acolo! – **Dim 4 ianuarie** – anul curent!

Note de lectură

Nicolae Dina

În slujba cuvântului

Anul 2019 a fost unul fast pentru EMILIA STROE, însemnând revenirea sa pe terenul fertil al literelor, punându-și întreaga existență în slujba cuvântului ca poetă, prin volumul de sonete („Destin românesc”), ca prozatoare, prin volumul al treilea, „Tămăie și trandafir”, al trilogiei „Trecători prin lumină” și prin debutul editorial, în calitate de critic literar, cu volumul „Sufletul din cuvânt”.

Cartea cuprinde șapte eseuri critice despre volumele unor poeți și prozatori dragi inimii sale, în care se evidențiază consonanța gândurilor eseiștilor cu spiritul scriitorilor și sensibilitatea cu care își acordază sufletul la trăirile acestora.

Astfel, Milena Munteanu este o craioveană stabilită în Canada, ale cărei gânduri și sentimente vibrează de dorul țării natale, iar „amintirea originii poporului și raportarea la ea devin repere absolute în fața schimbărilor temporare”. De aceea, marile personalități ale culturii și artei românești pe care le-a cunoscut sunt evocate cu „admirație și înțelegere față de genul creator al poporului român”, așa cum unele simboluri românești precum „ai” ori satul ardelean tradițional, Marea Unire de la 1918 ori Declarația de unire a ciobanilor sibieni exprimă „un sentiment intens de atașament la valorile culturii românești” și, totodată, „sensibilitatea și deschiderea sa spre problemele lumii de azi, dar și spre cele din trecut” („Portret de româncă pe frunza de artar”).

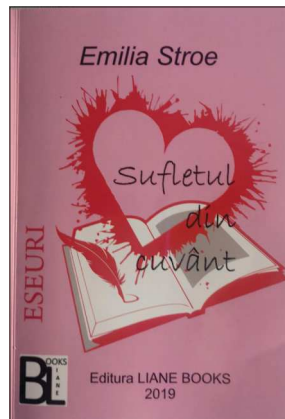
Două eseuri se referă la o altă româncă în Canada, țigănească Elena Buiuc-Buni, autoarea a două volume, „Puterea magică a gândului” și „În pas cu timpul”. Primul are, ca numitor comun ideilor avansate, „demersul scrisului”, deoarece „scrisul este pentru Buni un mod de a exista”, iar „lumină blândă a cuvântului dăruiește iubire, preamărește „miracolul vieții”, devenind „un act liric al unei mărturisiri de credință”, în timp ce „spațiul scrisului, spațiul literar, este un spațiu al împlinirii, al reveriei și al magiei”. Elena Buiuc este un „om pe deplin matur, cu o vastă experiență umană și culturală”, o creatoare „nostalgică, visătoare, meditativă, poetică”, conștientă de „ecoul frazelor așternute pe hârtie”, ca și de „emotia care a îndemnat-o să le noteze”, încrețzătoare în „puterea cuvântului și în împlinirea vieții prin logos”. Portretul scriitoarei este al creatoarei de frumos artistic „înzestrat cu capacitatea de a rubi și de a trăi frumos, prin iubire și prin raportarea la divinitate” („Mitul călătoriei ogîndit în volumul „Puterea

magică a gândului”). Celălalt volum surprinde „notele de călătorie, impresiile turistului instruit, doritor de cunoaștere, alt tip de cunoaștere decât cea „românească”, căci vorbește despre frumusețea locurilor și a oamenilor din România și din Canada („Elena Buiuc, o punte invizibilă între Delta Dunării și Halifax”).

Un poet mai puțin cunoscut are parte, postum, de atenția urmașilor prin publicarea volumului său de versuri, „Lacrimi sincere – Remember 1913-1917”. Este sergentul artistului Mihail Kădoiu, unul dintre „cei nouă copii ai familiei de moșneni valahi” din comuna teromâneană Bogdana, cartea sa individualizându-se prin „versuri cu tematică patriotică” sau prin poeziile de dragoste reflectând „sentimentele de iubire eternă”. Versurile despre război sau cu tematică patriotică „se remarcă prin tonalitatea de odă sau de imn”, autorul fiind „un model, un exemplu viu de patriotism autentic și inflăcărat”, iar poeziile „ne-au învățat că ne-amamă să-ți iubești patria...”, ce înseamnă să fii român, român-soldat, român-poet sau soldat-poet” (s.a.).

O reprezentantă a lirismului teleormănean, Daniela Achim Haragabiu, este autoarea volumului „O altă dimensiune a sentimentelor”, care „prezintă concepția și viziunea[...]despre iubire, ca sursă a vieții”. Dacă în primul ciclu cu același titlu este surprins erotismul sub toate ipostazele sale, de la iubirea care abia înfloresce ca „un copac cu ramuri, cărora poeta le cere să inungurească în inima tuiului”, la iubirea înmăscată ca „o cunună de mărghăritare”, apoi la iubirea trădată, în ciclul „Dezina dorului și alte zile”, este preocupată de același sentiment, dar pentru părinți, pentru limba română, pentru arta cuvântului. Eseișta constată că autoarea este „o poetă sensibilă la frumos, la adevăr, la calitățile umane, creatoare de modele și repere în viață”, iar poemele „sunt o alegorie sentimentală, create din cuvinte simple...[.]căroral...[.]Ie dă, prin talentul său, o conotație aparte, vizuală, luminoasă și, în același timp, muzicală” („Metamorfozele eului liric”).

Un alt eseu se referă la volumul de versuri al poetului adjucean George A. Stroia, „Restul la treizeci de arginți”, în care surprinde preferința acestuia pentru lirica religioasă. Pentru autor, Dumnezeu este „Lumina, Călea și Viața”, de aceea face multe „ariterii la textele biblice” din care își extrage temele poemelor. Alte poezii „sunt dedicate amintirii părinților pe care „îi păstrează permanent în sufletul și în

gândurile sale”, văzându-i ca „adevărați sfinți plecați la Dumnezeu în liniștea și curățenia cu care și-au dus viața”. O altă temă majoră este „meditația poetului asupra scurgerii implacabile a timpului”, prezentă în versuri în care „sufletul poetului devine liric în acordurile căreia universul întreg” este amenințat de distrugerea bogățiilor naturii de către oamenii inconștienți de gravitatea acțiunii lor împotriva umanității. George A. Stroia este un poet talentat imbinând, fericiți, prozodia modernă cu cea tradițională în imagini poetice care „se succed cu străluciri diamantine” („Metafizică și poezie”).

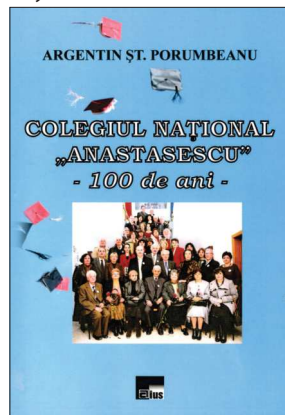
Ultimul eseu este o paralelă între psalmii preotului-poet Dumitru Ichim și cei ai lui Tudor Arghezi. Preotul-poet din Ontario se remarcă prin „talentul creator, maturitatea scrisului, cultura și sensibilitatea sa”, fiind „o personalitate de prim rang în cultura românească actuală”. Creațiile sale aparținând volumului „Psalmi” au ca temă iubirea și lumina, condiția poetului și menirea sa, și în care „lumina de esență divină devine cântec, caleidoscop de melodii, mozaic pentru icoana cea nefăcută de mâna omenească”. Apropierea dintre psalmii celor doi poeți constă în faptul că amândoi „sunt obsedați de lumină”, ambii își exprimă iubirea pentru Hristos ale cărui Patimi și Înviere „au arătat omenirii că iubirea Sa pentru oameni a învins timpul, vremelnicia” („Lumina și iubire în psalmii preotului-poet Dumitru Ichim și în cei arghezieni”).

Așadar, în eseurile sale critice, Emilia Stroe surprinde tot ce au mai bun autorii analizati, subliniază talentul cu care aceștia creează imagini poetice de o mare frumusețe și sensibilitate, precum și măiestria cu care folosește limba română, aspecte remarcate prin analogia cu operele unor reprezentanți de frunte ai literaturii române și/sau a literaturii universale.

Colegiul Național „Anastasescu”, la Centenar

Pomind de la lucrarea „Liceul Nicolache și Ionel Anastasescu din Roșiori de Vede. 90 de ani de existență. Istoric și Adevăr” (Alexandria, 2009), neobosit cercetător al istoriei, învățământului și culturii roșiorene, profesorul Argentin Șt. Porumbeanu, întâmpină centenarul prestigioasei colegii naționale, al cărui dascăl apreciat a fost toată viața, cu volumul „Colegiul Național „Anastasescu” – 100 de ani, reștit apărut la Editura Aius din Craiova, cu sprijinul financiar al Consiliului Local, al Primăriei Municipiului și al Direcției pentru Cultură, Educație, Creație și Sport din Roșiori de Vede. În cele 435 de pagini, din care 17 pagini cu planuri și facsimile și 56 de pagini cu fotografii alb-negru și color, după un scurt capitol despre „Roșiori de Vede, oraș străvechi”, Argentin Șt. Porumbeanu derulează, scrise cu acribie și patos, ba chiar cu un atașament ieșit din comun, alte opt capitole, respectiv: „Cum a luat naștere Gimnaziul teoretic din Roșiori de Vede”, „Transformarea gimnaziului din Roșiori de Vede în liceu”, „Liceul Anastasescu în perioada 1931-1944”, „Liceul Anastasescu în perioada 1944-2009”, „Colegiul Național „Anastasescu” în perioada 2009-2019”, „Fanfara Liceului «Frății Anastasescu»”, „Revistele Liceului „Anastasescu” și „Marile aniversări ale Liceului „Anastasescu””, „Partea a doua este rezervată unor „Amintiri despre liceu” și unor „Figuri de profesori ai Liceului Anastasescu”, pentru ca partea a treia să cuprindă schițe, planuri și facsimile după documente din arhive, tablele și liste cu directorii liceului, devenit ulterior Colegiul Național, cu profesorii și celelalte categorii de personal care au funcționat aici în perioada 1919-2019, cu liste privind situația nominală a tuturor șerilor de absolvenți (inclusiv ai Liceului Nr. 2, care a

funcționat în paralel în oraș, în perioada 1964-1977), lucrarea încheindu-se cu un album iconografic, cu portretele unor profesori și ale altor categorii de personal, din perioada 1919-2019, precum și alte imagini din viața prestigioasei școli roșiorene. Cartea este dădora de informație, dar spațiul restrâns al acestei cronice ne îngăduie să ne oprim doar la două aspecte. Reținem, așadar, portretele pe care autorul la face unora dintre profesorii acestei școli, inserate în ordinea lor alfabetică, dintre care reținem aici pe: Traian I. Apostolescu (de desen), Florea Gh. Bratu (de istorie-geografie), Maria Buga (de istorie), Ecaterina Șt. Caprișescu (de matematică), Florin Chiru-Nanov (de română), Florea M. Costache (de istorie), Mihail M. Dinu (de filozofie), Ecaterina H. Lețu (de limba franceză), Antonian Marinescu-Nour (de istorie-geografie), George H. Neagu (de limba română), Valeriu Iamș Păpăghiu (de istorie-geografie), Maria M. Popescu (de limba franceză), Florea I. Răgălie (de limba română), Ioan Stănculescu-Ghigheanu (de română și latină, a fost și primul director al liceului), Nistor Teodorescu (de limba română), Petre Voivozeanu (de istorie). Reținem apoi informațiile despre revistele liceului, respectiv: „Vlăstar” (1934-1935), „Mugurași” (1938), „Trepte” (1996, preluând tradiția revistei cu același titlu apărută la Liceul Nr. 2, în anii 1968-1971) și „Tempus” (2002-2009, 2015, 2017). Volumul este un document de mare valoare pentru istoria învățământului la Roșiori de Vede, dar și pentru istoria culturală a acestui oraș cu tradiții literare și culturale cum puțin alte orașe din țară au. Este, deopotrivă, și o arhivă sentimentală în care se găsește la un loc dascăli și absolvenți, într-o rememorare a anilor petrecuți împreună. Este, ca să folosim

cuvintele autorului, și „un sincer omagiu, care să pătrundă ca o rază de soare pe breșăstră tuturor celor ce se definesc în contextul lucrării”, cu speranța că „zeifurul imaginari” al mulțimilor acestora va presăra „pe masa realizărilor lor viitoare de viață, petale albe din florile proaspete ale recunoștinței”, pe care le-au „adunat și așezat cu grijă în „glastra” pe care numai ei o posedă”...

Stan V. Cristea

Însemnări

O nouă manifestare a culturii Sudului

Păstrând o frumoasă tradiție, intelectuali pasionați ai istoriei și culturii locale din orașul Bolintin Vale au organizat și în acest an un festival, ediția a șaptea, având în centrul activității aniversarea înființării primei școli din localitate. Școala veche a fost atestată în anul 1838, având numai două săli de clasă, acolo fiind mai demult clădirea unde s-a născut poetul Dimitrie Bolintineanu. Arhitectul elvețian Jules Eliese Berthet a elaborat planul de ridicare a clădirii vechii școli. O lucrare despre școală a prezentat autoarea, profesoară de matematică.

Vineri, 18 octombrie 2019, în sala polivalentă, s-a lansat cartea „Școala veche, școala nouă la Bolintin Vale”, scrisă de Milica Dan și publicată la nou înființata editură „Sud”, care are nume similar cu frumoasa revistă lunară care apare în localitate. Localnicii au evocat atmosfera școlii unde au fost elevi, iar un grup de copii talentați a primit diplome la concursul de desen și pictură. A urmat filmul documentar, cu imagini de ieri și de azi: „Școala veche, o istorie fără sfârșit”.

Sâmbătă, 19 octombrie, cu participarea unor scriitori, oameni de cultură, foști elevi sau profesori în localitate, colaboratori ai revistei „Sud”, o parte venind cu un autocar de la București, asigurat de gazde, reprezentate de scriitorul Gabriel Dragnea, a avut loc, în biserică și la monumentul scriitorului emblematic pentru toată această zonă, o slujbă de pomenire, apoi s-au depus coroane la mormântul acestuia.

Vizitarea monumentului istoric care este școala veche, acum o clădire năpădită de arbori și ierburii, dar care va fi reabilitată cu fonduri din Programul Operațional Regional 2014-2020, referitor la conservarea patrimoniului cultural, în cadrul Strategiei Uniunii Europene pentru regiunea Dunării, obținute și alocate de primărie, a produs o vie impresie, în imediata apropiere aflându-se și școala nouă, unde poetul Bolintineanu este evocat pe o placă memorială. Proiectul de restaurare-consolidare a școlii vechi și de amenajare a unui centru multicultural a fost lansat printr-o conferință, despre istoria, arhitectura și epoca inaugurării vorbind arhitecta Irina Popescu Criveanu, prof.dr. Cristina Ștefan și Vasile Grigore, important mentor și organizator al întâlnirilor culturale de la Bolintin Vale. A fost prezentat din nou filmul documentar, iar despre aniilor de școală aici au vorbit George Apostoiu, Nicolae Constantin, George Dragomir, Neagu Udriou ș.a. Scurte allocuții au mai susținut Ștefan Nedelcuță Apope, directorul Direcției Județene de Cultură Telemorman și Dumitru Doru Glăvan, președintele Uniunii Ziaristiilor Profesioniști din România. Primarul localității, Daniel Trăistaru, a fost invitat să spună câteva cuvinte celor prezenți, acesta vorbind cu modestie, deși este un suportor consecvent, despre planurile de afirmare a Bolintinului pe plan cultural, economic, social, la nivel național, de susținere a unor astfel de activități.

Un frumos concert de muzică veche românească, din vremea scriitorilor români Dimitrie Bolintineanu și Anton Pann, a susținut o formație dedicată acestei muzici, formația „Treii parale”, cu soliști vocali (doi băieți și o fată) acompaniați de cobză, tamburină, cimpoi.

La următoarea ediție a Târgului internațional de carte „Gaudemus”, care va fi organizată la București în curând, s-a anunțat participarea revistei și editurii, din nou cu un stand propriu, unde vor fi lansate cărți ale autorilor Alexandru Cazacu, Ștefan Crudu, Gabriel Dragnea, Alexandru Sașa Ghiță, Milica Dan, Marian Grigore, Vasile Grigore, Ciprian Necșuțu.

La această manifestare au participat și alți oameni de cultură, între care Villa Banta, Geo Călugăru, Ion Cobianu, Raluca Tudor (director editura RawexComs), Victoria Milescu, Alexandra Man, Gianina Mehedintu, Șerban Codrin, Nicolae Scurtu, Vasile Szolga și mulți alții.

Manifestarea s-a încheiat cu un festin cultural, la Ferma Cocus Roșu din Ghionea-Ulmi, din același județ, Giurgiu, unde invitații au degustat produse locale tradiționale.

Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu, redacția revistei de cultură „Sud” și Editura „Sud” Bolintin Vale au fost organizatorii Toamnei culturale bolintinene.

Corneliu Vasile

Oaspeți la Caligraf

Nicolae Nistor

Așa m-am făcut poet

n-am plecate de acasă
să mă fac poet
întâmplarea a făcut
să vă întâlnesc pe stradă
și să stăm la taclale
uite așa...
am colorat copacii
am pierdut Luna
iar în urechea minții
tot îmi șoptește o voce
fără culoare
cu miros de plante-
altele decât cele știute
numai vrute și nevrute
nici nu tace să m-asculte...

Felie de necuvinte

poezia este ca felia de pâine
te uiți peste gardul lui Nichita...
mai furi cuvinte care nuucid
cum să aduni păsări
care nici nu vorbeau
nici nu zburau
care aveau cuvintele
pictate pe aripi pe minte
cum să cobori de pe gard
cuvintele zboară
multe cuvinte...
iar tu așa suspendat
poți să cazii dincolo de gard
pentru o felie de necuvinte...

Ocotirea vieții

mă rotesc fără buton de oprire
nu pot fi aruncat în afară
nimeni să mă oprească
sunt globulețul din altă viață
o lacrimă din ochii de paiață
copilăria ce rostește o întregă
viață!

Mitul speranței

nu am speranțe ascunse
în cutii interzise
pe care tu să le poți fura
în adâncurile lumii
cutia aceea stă păzită de zei
nu cumva să ne ajungă răul
din ură și putere
iar eu fug de această ispită
care pare o femeie nemuritoare
ascunsă undeva!

Statueta vie...

cum să-ți spun să taci
tu nu auzi nu vorbești
ai ochii plecați de mult
pe muntele acela
care plânge în valuri
cine poate să atingă tăcerea
prea înaltă să fie strivită
atunci eu, eu ce să fac
cum să urc la tine
când ai alunecat din mine
sau nu mai știu dacă ai fost
sau ești o închipuire
cioplită-n piatra-nemurire

Apa vieții

încă o duminică a plecat din
buzunarul meu găurit
până la pământ
încă o liniuță ascunsă
după ceasul solar
a fost luată de frunze
în așteptare unei
nuiele crude
ce simte apa vieții

Când Dumnezeu a făcut omul,
a creat și Adevărul,
care nu era ascuns cu haine și încălțat.
El era gol ca Adam și Eva.
Restul, se numește opinie.
De atunci căutăm
ce am ascuns din fățarnicie!

Culoarea vârstei

tâmpile mele nu mai glumesc...
atunci eram crud
aveam vocea nestinsă
acum am tot din ce se pierde...
copacul ăsta
este gol de păsările din mine
frunzele lui trec prin mine
ca o desțelenire de frunze în devenire
ironia face să încep să glumesc
cu tine cu mine...
cum să mai colorez ce am în mine

Testamentul sufletului

Uneori sufletul se scrie pe sine
precum o pasăre călătoare
care se izbește de viață,
în pirute disperate, scrijelind
cu pana de sânge rămasă,
testamentul!
Alteori sufletul zboară
desenând speranța
unde, în alt tărâm fără
durerea zborului!

Aici sunt puține cruci

am văzut locuri cu puține cruci
unde viața este nemuritoare
acolo oamenii nu au vârstă
sau dacă au
au uitat-o
așa intenționat...
pe acolo dracul nu are haltă
vede multe mănăstiri
și sperios din fire
nu intră...
din crucile astea vechi
crește verdeață
și flori cu parfum de măr
viața se odihnește
după o gură de apă de izvor
și stă la taclale cu lemnul din mănăstire
cu ei cei ascunși în cruci
și nimeni nu știe
să fie aceasta tărâm de poezie!?

Savian Mur

Regres

Progresul tehnologic,
civilizația –
capcane, capcane;
în loc să-l facă liber
pe cetățean,
îl infundă mai tare.

Divorțul
de mama Natură
apare tot mai clar;
aerul proaspăt,
tăcerea copacului –
înlocuite
c-un diabolic ecran.

Dar care civilizație? –
privește acea defilare,
de ziua națională;
în fiecare an –
noi arme,
creația cutărui stat
te infioară.

Atacul cibernetice,
tot mai frecvent;
un rus bine-antrenat –
nu doar cu vodcă,
te-asteaptă după colț,
un superdemocrat american,
bandit perfect.

Roma –
năpădită,
cu secole în urmă,
de voma barbară;
civilizația occidentală,
de azi –
borcan cu miere,
atrăgând musca
din afară...

Două găini, o bibliotecă

Eu n-am avut nimic
de împărțit
cu mine,
m-am tolerat,
ca simplu animal,
destul de bine.

Din păcate,
datele problemei –
schimbate total
de-această scursură,
societatea:
mugetul său infernal.

De pe-ale școlii bănci,
de-atunci
mi s-a acrit
de laptele apos,
cu dămicie oferit;
ce eforturi degradante,
să ocupi un loc,
să te prinzi în aberantul,
în demolatorul joc.

Îți pipăi insul –
ruine, ruine,
îl iei pe Dumnezeu de guler,
nimic, nimic
nu-ți mai convine.

Într-un târziu,
îți faci bilanțul existențial:
ce dezastru aurit! –
din oglinda cumsecade,
îți rânjește el,
cetățeanul vestejit;
un damf de cimitir
te izbește-n față –
e loc și pentru tine-aici,
paiață.

O, să fi rămas cu insul meu
nepervertit,
unde, într-o căsuță,
departe de lume,
liniștit;
două găini
ș-o bibliotecă uluitoare,
să savurez, pe îndelete,
a omului splendoare...

Adevăratul chip

Cum de te-ai fixat,
Doamne,
tocmai pe om,
din acel lut
să-l întocmești,
dup-al Dumitale chip –
oare o vevertiță,
o simplă vevertiță,
nimic nu ți-a spus,
absolut nimic?

Uite...
ea nu bea,
nu fumează,
nu ucide,
nu se droghează,
nu escrochează,
nu se-narmează,
nu jefuiește,
nu delirează.

Nuci... alune... ghindă... –
meniu extravagant,
un corp suplu se ține
cu ceva delicat!

... Un cal, o căprioară,
o vacă, un berbec –
atâtea variante la-ndemână;
de unde...
omul –
el,
mamiferul-eșec.

Și ăsta, omul,
ce, ce să mai creadă:
o fi ca Dumnezeu...
n-o fi? –
oricum, milosului
nu-i pasă,
căci n-are timp
de-asemenea prostii.

Când el hrănește
făptura cea flămândă,
îi spune vorbe blânde,
încurajatoare,
știe c-al său chip
e fără de asemănare.

Moromețiana

Marin Iancu

Marin Preda.
Personaje ignorate (XX)

Domnul (Al.) Ghica – *Delirul*. Director general al Polițiilor. Refuză să intre în ordinea legală în perioada rebelunii legionare, sfidând dispozițiile generalului Antonescu, care îl amenință cu destituirea. Înlocuirea acestuia a fost unul dintre motivele măsurilor luate de guvern în ianuarie 1941, de prevedere și ordine, ca urmare a unor samavolnici și abuzuri ale demnitariilor legionari, care protestează, resping aceste demiteri și-și înarmază masiv partizanii, barricadându-se în localul Siguranței, în sediul Prefecturii Poliției Capitalei și în Cazarma gardienilor publici. În seara zilei de 21 ianuarie rebeliunea este generalizată în toată țara.

Ileana Ghica – *Delirul*. Ileana de România, exponentă a aristocrației bucovinene scăpătate. Cunoscută după 1961 sub numele de Maica Alexandra, aceasta se căsătorește cu Sturdza, evenimentul având loc pe strada Polonă, „*într-o casă cu un singur etaj, deschisă la parter, invitațiilor*”. Primesea era „*cam urâtă*”, „*cu nasul mare pe care vodăul ca un turban turcesc de pe cap nu-l putea ascunde, iar priutul Sturdza cam bătrân*”. Alături de ei stăteau nașii, „*doamna și domnul Brătianu, doamna Barbu Ghidonescu, născută și ea Ghica, și alte rubedenii...*” Portret realizat prin sublinieri îngroșate ale trăsăturilor, cu o ironie bonomă, cu un zâmbet când binevoitor, când în nuanțe duse până la persiflare. De observat interesul autorului pentru portretele realizate în forme extrem de minuțioase, reconstituite prin amănunte vestimentare frapante, prin gesturi sugestive și inflexiuni misterioase ale vocii. Prezente adeseori în proza lui Marin Preda, asemenea portrete feminine se înscriu într-o bună tradiție a prozei de analiză a interiorității feminine, cultivată de prozatorii epocii interbelice.

Ghimpețeanu – *Moromeții, II*. Prim-secretar al raionului de partid. O altă ipostază a omului redus la ordin. Acționează ca o părgăhie într-o lume a deciziei „pe țară” și „executanți”, în cazul de față țărani cărora le impune cotele în grâu curat, deși primiseră sămânță cu neghină. Configurat în bună măsură prin acțiunile sale, personajul ilustrează o altă imagine tipică a activistului, dispus să-și motiveze cu cinism atitudinea față de țărani cărora le impune datorii absurde prin deciziile luate la nivel central. Deplasând accentul spre psihologia și comportamentul lor specific, Marin Preda ilustrează structuri și ipostaze specifice de acțiune și mentalitate ale activismului împins la extreme. Comportamentul său față de Nicolae atestă menținerea unui rest de umanitate. Analizat din perspective multiple ale unei lumi destul de brutale, personajul își dezvăluie caracteristicile proprii tipului zelos față de ordine, dar fără inițiativă și zelul de a face rău. În contrast cu Beju, a reușit să-și mențină în comportamentul său vizi semne de înțelegere și înțelegere. Simpatizându-le, ironizându-le sau ridiculizându-le, Marin Preda se relevă în conturarea acestor tipuri de personaje ca un portretist cu un excepțional simț al observației.

Voicu St. I. Ghiocoiaia – *Desfășurarea*. Președintele gospodăriei de stat. „*Îmbrăcat în acre, adică în haine prea orășenești: purta un costum negru ca de popă și cravată de mătase*”. Voicu Ghiocoiaia muncise cu ziua pe moșia Cristescu până în '45. Fusese un om sărac și, din cauza aceasta, în 1945, „*când auzise că armata a înconjurat prefectura și că guvernul Rădescu vrea să-i apere pe moșieri, se duse acolo cu alde Anghel și Pascu și cu încă vreo câțiva și*

ceruseră să li se dea arme. O lună de zile mai târziu intraseră pe moșia lui Cristescu. Primise patru pogoane, se însurase și se apucase de muncit. Avea, cu ale lui, zece pogoane. Pusese sfectă de zahăr, iar statul îl plătea din plin pentru acest produs. Li convenea. Alimentele se scumpeau, dar prețurile cooperativelor rămăneau neschimbate. Da, așa cooperație îi mai venea la socoteală.” Într-o primă etapă a derulării evenimentelor, Ghiocoiaia este propus de către Prunoiu socotitor la noua gospodărie: „*Ghiocoiaia e membru de partid, e om deștept*.” „*Bătos*” și „*înțipț*” ca „*ai lui Ciobanu*” sau ca alții din grupul lui. Se întâlnește în secret cu Iancu Enache, care îi spune că, în ciuda apartenenței sale la Partidul Muncitoresc Român, ar putea fi cercetat ca un chiabur („*Are să-ți vie în casă și să-ți ia toată agoniseala!*”). Personajul prinde contur printr-un portret amănunțit, prin locul și rolul său în acțiune, caracterizarea directă completându-se fericit cu cea indirectă, rezultată din vorbele, faptele, gesturile sau atitudinile acestuia. În evoluția personajului sunt de reținut câteva momente caracteristice, răvni sale de îmbogățire, adăugându-i-se succesivitatea de pomiri și o capacitate de stăpânire, în spatele căreia e dificil să-și surprinzi vanitatea disimulată sub o falsă umilință sau dorința de apropiere de oamenii noii puteri. În lumea imaginată de Marin Preda în scrierile sale de mai târziu, Ghiocoiaia prefigurează imaginea unui fanatic al averii și ambiției. Formal vorbind, el acționează într-un context în care normalitatea e ternă, triumfătoare dovodindu-se mai degrabă aberația și violența. Derutat și indignat, Ghiocoiaia își trăiește drama de a-și vedea spulberate toate idealurile. Sfâșiat de trăirile interioare antagonice, se aruncă pur și simplu în jocuri ce se dovedesc a-i fi fatale.

Ghiță N. – *Cel mai iubit dintre pământeni*. Un alt specimen dubios, reprezentant al ierarhiilor de putere ale stalinismului decomplexat și amoral fără resentimente. Este membru al comitetului U.T.M. din facultate, dimpreună cu un oarecare Costică, „*doi inși, mari specialiști în reuniuni tovarășești*”, onctuoși și insistenți, „*arătându-și foarte măndri dinții lor lași de mămăligă*”. În fața amenințărilor acestora, fetele cedau dintr-o temere care începuse să se insinueze „*că nu era bine să te pui rău cu aștia*”, riscând astfel să fie „*acuzate, chiar dacă originea lor era sănătoasă, de pildă, de cosmopolitism*”. În cuvântul la adunarea generală a studenților universității condusă de primul-secretar orășeneș, Ghiță N. insistă asupra unor „*aspecte reprobabile care au fost depistate printre studenți*”, datorită slăbirii vigilenței „*față de influențele burgheze*”. „*Vorbea liber*” și lăsa impresia că „*are de gând să se dea de partea studenților, ale căror succese în învățatură și în activitatea politică sunt din ce în ce mai marcate*”. Personaj episodic, Ghiță N. e un individ desfrânat și rău, un neisprăvit și un ratat, care provoacă repulsiu și se relevă ca escroc. Toate faptele sale îl incriminează de săvârșirea unor fapte de o extremă gravitate. Individui de felul lui Ghiță N., cu aceleași gusturi dubioase pentru stridența gratuită, nu au noțiunea de lege morală. Orgolios și abuziv, între mitomanie și minciună, acesta adăpă în fiecare moment o atitudine dezgustătoare, personajul ilustrând, prin toate acestea, imaginea simbolică a plătitudinii și mediocrității, a violenței și spiritului abject.

Generale lui Aristide – *Moromeții, II*. Implicat inițial în planurile de opoziție față de comunisti („*potrivnic, dar și neliniștit, atins de bănuiala că*

împotrivirea lui s-ar putea să nu-i mai ajute la nimic din moment ce întâmplarea sau fatalitatea a și hotărât dinainte pentru el”). Crede treptat în viitorul socialismului și se împotrivesc monarhiei. Personaj ambiguu, contaminat de meschinăria socială, contradictoriu și sovăielnic în acțiuni, ginerel lui Aristide este prezentat cu trăsăturile lui cele mai puțin plăcute, deformate și îngroșate până la caricatură. Personajul reprezintă un univers tumultuos, gălăgios și tot atât de veridic, un adevărat document de viață reală, în care conflictele sunt impresionant de omenești.

Gociman – *Cel mai iubit dintre pământeni*. „*Marele arhitect*”. „*Forbea prea multe*”. Dat afară din facultate pentru că nu s-a adaptat „*a venit la cursuri, a doua zi după dețonarea lui Mihail, și a cerut studenților să se ridice în picioare și să păstreze un moment de reculegere*”. A introdus în peisajul românesc elemente de arhitectură modernă, imaginea și comportamentul multora dintre indivizii din jur apărându-i ca dezagreabile și deconcertante. Excluz din facultate direct de către ministru, „*treacănd peste organele locale*”, Gociman este salvat de Mircea, care-i oferă posibilitatea să lucreze mai departe ca arhitect, dar nu și la catedră. Prin prezența sa episodică, Gociman însumează trăsăturile altor personaje din *Cel mai iubit dintre pământeni*, victime ale intervențiilor abuzive ale puterii din anii '50-'53, exemple ale unui mod de a fi refractari modului de viață existent, cu oameni care nu acționează conform unui principiu de viață activ, constructiv, ci se încadrează fatalist, în ritmul normal al existenței de fiecare zi, suferind chiar nedreptățile unor vremuri inumane. Gociman rămâne un spirit rațional și chiar nemilos în atitudinea sa de o luciditate implacabilă. Victimă a regimului absurd, Gociman este o ipostază a lui Petrii care îi trăiește drama la o altă dimensiune.

Al lui Gogonaru – *Moromeții, II*. Sustinător al notului comunist. „*un băiat cam de vârsta notarului care nimeni nu înțelege ce căuta el acolo, fiindcă nu vorbea nimeni cu el*”. În ciuda multiploilor agitații și a conflictelor existente, tot ce privește lumea nouă din *Moromeții, II*, și, parțial, din *Marele singuratic*, pare lipsit de consistență și identitate artistică. Multe dintre evenimentele investigate de autor în perioada de documentare sau celelalte aspecte reținute ca punct de plecare au trecut în paginile celor două romane, fără a fi însă absorbite suficient în ficțiune.

Gogu – *Delirul*. Agentul casei autonome a monopolurilor; „*avea dreptul să-i amendeze pe cultivatorii de tutun dacă îi prindea fumând*”. „*Gogu asta nu prea își exercita acest drept, când în când doar, te pomeni cu el că începe să se rătoiască la câte unul să-l amenințe...*” Bland și înțelețor, cu putări firești, lipsit de vanitatea și severitatea funcției pe care o deține, el împărtășește mai degrabă problemele condiției sale sociale de om simplu. Sentimentele lui au o notă de simplitate de-a dreptul pură și naivă.

Grigoriță – *Ferestre întemecate*. „*Tovarășă activistă de faison*”. Prezență puternic interiorizată, singherită și „*nedumerită*” în fața evenimentelor care se derulează în satul lui Vasile Bodescu, unde „*venise cu treburi de partid*”. Amestec de onestitate și timiditate, în ciuda unei uriașe rețineri și suspiciuni care îl contaminatează caracterul, frustrarea fiind, în acest caz, și o expresie a singurătății erotice.

Gânduri de scriitor

Casa boierului

Am auzit de Constantin Noica târziu. Despre boierul Noica, bunicul său, știam că ceva încă înainte de a merge la școală. Îl vedeam în fiecare zi casa, chiar din curtea casei noastre. Era dincolo de gâră, mai mare decât toate și parcă și nițel mai bătrână. Se lina bine pe picioare, dar se vedea de departe c-o doare sufletul. Și-o dureau pentru că nici unul dintre cei cărora le aparținuse nu mai trăia sub acoperișul ei. Fuseseră dați afară înainte de a apuca eu să mă nasc. Mi-ăș fi dorit să-l pot vedea pe boier de aproape. Dar nu se mai putea. Îl vedeam în schimb casa, de dimineața până seara, iar uneori, îndeosebi iarna, aungeam și înăuntrul ei, din de mână de mama, ca să se uite domnul doctor la gălele din gătul meu, ce nu mă lăsa niciodată să mă bucur prea mult de ninsoare, având grijă să se umfle și să-mi dea dureri de cap greu de suportat.

În două dintre încăperile casei era dispensarul satului acum. Oare ce putea fi în celelalte? Fiindcă erau mai multe. Tudorață n-am știut căte. Nu știa nici bunica Tudora, care-l cunoscuse pe boier, muncise în tinerete pe moșia lui. O întrebam mereu dacă era un om rău. Da' de unde? zicea ea. Era un om cumsecade. Păi se putea asta? Că noi învățaserăm la școală că boierii erau oameni răi. Or fi fost alții, dar al nostru nu, mai zicea bunica. Poate unde nu era numat boier, adăuga ea apoi. Păi mai era și gâlceva? mă miram eu. Da, mai era și avocat. Însăcumă că d-asta! Săream iute în ajutorul bunicii, ce nu se grăbea deloc să-mi dea dreptate, spunând: Nu știu! De unde vrei să-ți dea?!

As fi vrut să pot întreba pe cineva în legătură cu celelalte odăi ale casei, dar, neștiind pe cine, m-am gândit că trebuie să fie pline ele cu ceva. Dar cu ce? Să mai fi existat moșia boierului, as fi spus că sunt pline cu grâu și porumb. Nu aveam însă cum să spun asta.

Ita stai, m-am dzmeticit într-o dimineață. Lu fost gonți oamenii din casă, dar amintirile lor? Ce s-a întâmplat cu ele? Unde s-au dus?

Bunica îmi povestise că fuseseră încăcate mai multe mașini și cărți. Parcă și cu picturi, altfel decât cele din biserică. Despre amintiri nu zăses nimic. Ceea ce însemna că se îngheșuseră toate în odăile rămase și continuau să trăiască acolo.

Când mergeam la dispensar, îmi lipeam câteodată urechea de peretele din sala unde așteptam să intru la doctor, ca să văd dacă se aude vreun zgomot în camera de alături. De câteva ori mi s-a părut că aude niște pași și-o orcheștră cântând. Se deslușeau parcă și câteva glasuri răzând.

Să știi că e un bal dincolo de perete, i-am spus mamei.

Auziți, domnu' doctor, ce spune asta micu', a zis mama, când ne-a venit rândul să intrăm.

E de la răceală, i-a răspuns doctorul, încercând s-o liniștească. Aiurează!

Unul dintre băieții boierului Noica iubea mai mult decât ceilalți membri ai familiei singurătatea. Așa se explică de ce și-a făcut o casă a lui, tot atât de mare precum cea părintească, departe de sat, în pădurea lui Pamfil, ce imprumutase chiar numele său, chemându-se așa până încoace, în vremea copilăriei mele, ba încă și mai târziu, până în ziua de azi, când s-a mai păstrat doar el, numele, adică, pădurea aproape dispărând. A rămas, doar, o crâng purturi la jumătatea drumului dintre satul meu și Răsmirești. Ca să poată fi ținută în viața poveștea.

Ascupr casei n-a avut nici o putere. Nici măcar atunci când era pădure în toată firea. Așa am cunoscut-o eu. Nu atât de bine ca pășărie ce-o împleau primăvara de cuburi și de căntece. Și ca Marin Zăpadă, care își ridicase o căsuță chiar în inima ei, pe care el zicea c-o aude bătdnd, cum auzea și inima casei lui Pamfil, care intrase cu totul în pământ, dar bățiile inimii ei nu se înduraseră să plece de pe lume. Cred că de dragul bățiilor inimii lui Marin. Cum gâră era aproape, moș Zăpadă, cum îi ziceau oamenii din sat, avea în spatele casei o grădiniță de legume. Nu ieșea decât seara târziu dintre zarzavaturi, pentru a se întoarce, a doua zi, la ele, imediat ce făcea soarele ochi...

Cum era vară, m-am gândit pe loc c-ar putea să-l topească lumina soarelui. Și mi s-a făcut frică. Și i-am povestit despre frica mea mamei. Iar mama a râs. Oare ce era de frică în asta?

Am fost de mai multe ori în Pădurea lui Pamfil în vara aceea și i-am găsit pe moș Zăpadă întreg, în grădina lui.

Pe urmă s-a făcut frig afară, și-n primăvară am aflat că moșul nu mai era. Se topeșe în timpul iernii, în vreme ce Zăpadă cealaltă, chiar de moș din pădure, nu păște nimic. Ce dreptate mai era și asta? Nu puteam cu nici un chip să înțeleg cum! Peste câțiva ani, cu toate că nu erau din Zăpadă, s-au topit, unul câte unul, copacii din pădure. A rămas doar un biet crâng. Ca să păzească poveștea. O păzise înaintea lui moșul, imprumutându-i deseori prospețimea zarzavaturilor sale.

Deși nu mai eram copil, nu m-am putut stăpâni să nu-i spun mamei:

– Vezi, mamă! Vezi? Ce ț-i-am spus eu atunci?

Ștefan Mitroi

Eveniment editorial

Enciclopedia cenzurii din România

Enciclopedia Cenzurii din România reunește informații relevante, colectate din arhive civile și militare din România, Republica Moldova, Federația Rusă, Ucraina și Franța, ceea ce a presupus un efort considerabil de identificare, traducere, rezumare a urmelor Cenzurii. Cartea îi poate ajuta pe cei interesați de istoria jurnalismului, cinematografului, literaturii, teatrului, de istoria activității editoriale, în sens mai larg, de istoria culturii, de evoluția mecanismelor represive. Numeroase alte axe de cercetare pot fi posibile, pornind de la volumul acesta – instituirea iconografiilor oficiale, cultul personalității, construcția consensului public, dominația prin simboluri, construcția unor mituri identitare, istoria mentalităților, evoluția legislației comunicării publice, controlul divertismentului social, relația presă – Putere și altele.

Una dintre marile metafore – libertatea presei /de expresie /a creației – poate fi urmărită aici pas cu pas, așa cum s-a manifestat în spațiul de limbă română, deoarece prin această carte acoperim circa 380 de ani de reprimare instituționalizată a exprimării (1640-2018). În ceea ce privește redactarea, am optat pentru concizie (extremă, uneori), motiv pentru care chiar și convențiile de citare, de datare, normele ortografice au suferit unele intervenții, pentru a nu mări excesiv numărul de pagini. Unele documente sunt, de fapt, dispoziții /ordine circulare, adică au fost expediate de autoritatea centrală, tuturor autorităților locale (prefecturilor, în special).

Cititorul va fi surprins să constate că Cenzura se poziționa deasupra universităților, a academiilor, în ceea ce privește conținutul și/sau oportunitatea publicării unor opere. De asemenea, poate fi contrariat de manifestările de tip sfidări ale logicii, de obsesia consensului, de radicalismul manifestat de autoritățile civile ori militare, în diverse momente istorice. Teama de comparații este paralizantă în comunism. Tot mecanismul cenzural veghează pentru ca nu cumva populația expusă propagandei să aibă ocazia de a compara situația de la noi, cu cea din alte țări. Cu o excepție –

cazurile în care comparația ne este favorabilă. Cercetările noastre demonstrează că, în condiții de pace, Cenzura este proba ilegitimității unui regim politic. Fundalul imbecilizant asigurat de mass-media comuniste, fie că-1 numim *metarealitate* sau *propagandă* ar fi unul dintre exemple.

Redacția *Enciclopediei* este formată din 77 contribuitori, dintre care 34 reprezintă instituții din București; 43, instituții din județe și din Republica Moldova. 19 contribuitori sunt arhiviști, din 14 instituții de specialitate. Numărul referințelor este de circa 4.500, reprezentând documente, monografii, articole, interviuri, legislație, manuscrise, rapoarte de cercetare ș.a.m.d. Descrucerile unor noi fonduri arhiviste, conduceri mai transparente în zona deținătorilor de arhive, a uniunilor de creație, o atitudine onestă a decidenților care au arhive ecleziastice, mai puțin ipocritice și mai mult bună credință (în cazul tuturor) vor putea genera noi lucrări prin care să fie reconstituit, în detaliu, traseul unei instituții care a lăsat numeroase urme, în toate epocile – Cenzura.

Datorez mulțumiri conducerii Arhivelor Naționale ale României din perioada realizării volumului, pentru receptivitatea față de acest proiect – dr. Ioan Drăgan și dr. Alina Pavelescu nu au ezitat să se facă ecoul apelului meu. Mulțumiri, Secțiilor județene ale Arhivelor Naționale Bistrița, Buzău, Caraș-Severin, Constanța, Covasna, Dâmbovița, Ialomița, Harghita, Hunedoara, Galați, Maramureș, Neamț și Vaslui, care au contribuit la elaborarea acestui volum, prin eforturile propriilor specialiști. Reprezentanților universităților, colegilor din institute de cercetare, muzee, instituții media, uniuni de creație, cercetătorilor independenți le datoriez, de asemenea, mulțumiri.

La revizia textelor au participat Dinu Ioan Nicula și Mihaela Petcu, traducerea documentelor fiind realizată de cercetătorii Maria Danilov (rusă), Ioan Lăcătușu, Adrian Onofreiu, Eusebiu Narași și Melinda Erdei Vörös (maghiară), Carmen Ionescu (franceză). Datorz mulțumiri Editurii Ars Docendi, care s-a dovedit operativă, în relația cu redacția *Enciclopediei Cenzurii din România*.

Marian Petcu

Simpozion internațional de pictură
- Eskişehir, Turcia

La început de septembrie am participat la un Simpozion internațional de pictură la Eskişehir, Turcia. Invitația primită prin intermediul artistului plastic turc Vahit Akan am primit-o cu bucurie intrucât era ceva nou pentru mine, un prilej de a cunoaște artiști plastici și din zona Asiiei, la Simpozionul participând artiști din: India, Pakistan, Georgia, Kazahstan, Irak, Siria, Turcia și din alte zone: Rusia, Ucraina, Franța, Italia, Olanda, Macedonia, Bulgaria, Venezuela, Cipru, România-împreună cu mine a fost și pictorul Rareș Kerekes, artiști cu multă experiență și bine cotați la nivel internațional. Autorul proiectului, „Satul de artă” și curatorul Simpozionului a fost cunoscuta pictoriță Seran Tepeoglu. De fapt, toată acțiunea s-a desfășurat între orașul Eskişehir și satul Han din provincia cu același nume. Proiectul a fost inițiat cu scopul de a organiza un „sat de artă” unde să poată veni mai târziu artiști din toată lumea pentru a picta, pentru a învăța și pentru schimb de experiență cu artiști din alte zone ale lumii. Fosta baie comunală - Husrevpaşa - a fost transformată în Galerie de artă, aici fiind expuse lucrările din anii anteriori. Când proiectul va fi finalizat, cu lucrările rezultate se va organiza un Muzeu de artă contemporană. Organizatoarea proiectului, Seran Tepeoglu, a primit un sprijin constant din partea primarului din Han, Erdal Sanli, cel care s-a aflat în permanență alături de artiști, mai mult, masa de prânz am servit-o în fiecare zi în casa domniei sale, patruzeci de artiști. Dorește ca

localitatea sa să fie cunoscută în toată lumea, este susținut de conducerea provinciei, la festivitatea de închidere participând toate autoritățile provinciei.

Datorită succesului pe care îl are proiectul „Satul de artă” primarul din Eskişehir a hotărât să înființeze un alt „Sat” în provincia Phrygian. Este un proiect complet nou iar autorul este tot Seran Tepeoglu. Pentru ca artiștii să cunoască zona mai bine, gazdele au rezervat o zi pentru cunoașterea orașului Eskişehir. Muzeul figurilor de ceață unde sunt reprezentate toate personalitățile Turciei, din toate domeniile: politică, cultură, sport... Am vizitat un Castel din povesti din parcul Sazova unde l-am întâlnit pe năstrușnicul Nastratin Hogea. Tot aici în parc există o Casă a științei unde poți interacționa cu experimente științifice, unde poți vedea cum a evoluat lumea. Am mai vizitat Muzeul sticlei, cu lucrări de artă pe bază de sticlă, Muzeul de Artă contemporană (GMM), clădirea muzeului fiind ea însăși o operă de artă modernă, lucrările de aici putând oricând să-și găsească locul în oricare muzeu de artă contemporană din lume.

A fost o experiență deosebită, sunt multe de spus, căldura și atenția cu care ne înconjurau ceilalți artiști turci, relațiile care s-au stabilit între toți artiștii, interesul localnicilor pentru lucrările realizate, interacțiunea cu artiștii, promisiuni de colaborări pe viitor. Mulțumiri tuturor organizatorilor, în special omniimpresentei Seran.

Tudor Șerbanescu

Revista revistelor

Ferestre de toamnă

■ **Laude pentru o „eminentă editoare”.** În revista „Literă” (nr. 10/2019), Iordan Dănuț revine la personalitatea Gabrielei Omăt cu două pertinente pagini pe marginea editării de către aceasta a „agendelor literare” ale lui Eugen Lovinescu, deținute, la Paris, de Monica Lovinescu, fiica marelui critic, care n-a cedat, în timpul comunismului, solicitărilor lui George Ivașcu, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu și Ion Negoițescu privind tipărirea prețiosului document la București. După 1989, norocul de a se ocupa de editarea „agendelor literare” lovinesciene îl are Gabriela Omăt, al cărei demers a fost laudat, între alții, de către Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Alexandru George, Z. Ornea, Al. Săndulescu, Iordan Dănuț se oprește în însemnările sale numai la aprecierile făcute de Monica Lovinescu în jurnalul său, în care „alături de laude, pur și simplu entuziaste, găsim prețioase informații privind parcurul pregătirii și tipării celor șase volume”, intitulată: Eugen Lovinescu, „Șburătorul”. *Agende literare*, I-VI, ediție îngrijită de Monica Lovinescu, Gabriela Omăt, Alexandru George și, de la volumul III, Margareta Feraru, prefață de Alexandru George (București, 1993-2002), Monica Lovinescu laudă la Gabriela Omăt, mai ales, „lucrul ei migălos, fastidios și nu îndeajuns plătit” și rămâne „umiditat de cantitatea notelor cu literă mică”, prin care „cartea devine un fel de roman al «Șburătorului» și al literaturii acelor ani”. Desigur, în jurnalul său, Monica Lovinescu are și alte laude pentru „eminenta editoare” care a fost Gabriela Omăt.

■ **„Stilul moromețian”.** Dintre multe texte din revista „Pro Saeculum” (nr. 5-6/2019), care ne-au atras atenția, ne oprim aici asupra celui semnat de Florin Mihailescu, Ovid S. Crohmalniceanu: „Stilul moromețian” (*revizitări critice*), care are în vedere acele „articole deosebit de interesant, intitulat «Stilul moromețian»”, publicat la apariția ultimului roman al lui Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni* (1980). Criticul se întreba dacă „nu este oare acest stil incompatibil cu condiția de intelectual a lui Victor Petrin?”. Însă Florin Mihailescu apreciază că „Răspunsul ar fi negativ, intrucât nu e vorba de a relua ca atare felul exprimării lui Ilie Moromețe, ci e vorba mai degrabă de o atitudine”. În fine, pertinenta analiză desfășurată îl determină pe Florin Mihailescu să conchidă că „ideea criticului (Ovid S. Crohmalniceanu – n.n.) despre stilul moromețian, deși ia ca pretext romanul ultim, este extrasă din, apoi extinsă la întreaga operă”; concluzia este francă: „Încât, sub multe și importante aspecte, articolul comentat poate fi socotit printre textele cele mai reprezentative și mai clarificatoare nu numai pentru stilul în chestiune, dar și pentru acela al întregii critici a lui Ovid S. Crohmalniceanu.” De altfel, acesta pară încă de la început pe romanul *Moromeții*, iar ulterior, „l-a urmărit pas cu pas pe prozator în evoluția lui, asigurându-i o asistență critică remarcabilă”, cum rar a mai avut parte un scriitor român.

■ **„Toamnă de odinioară”.** Un text al lui Gala Galaction, *Toamnă de odinioară* (din volumul cu același titlu, apărut în 1924), îl regăsim reproduș în revista „Convorbiri literare” (nr. 10/2019), la rubrica „Texte de ieri pentru azi”. Deși ar merita reluat în întregime, cităm aici doar un paragraf: „Gospodarii din satul meu, acum douăzeci și cinci de ani, trăiau fără suspine. Cel mai nevoiaș țărani intra în iarnă cu pătulul plin de porumb, cu boșca plină de dovleci, cu o vacă cu lapte ori măcar cu un grăsun pentru Ignat. Nimeni nu plângea de foame, nimeni nu tremura de frig, nici chiar țiganii din Țigănie, foștii robi mânăstirești. În împrejurările cele mai grele, de boală, de moarte, de sărăcie, de aspirare administrativă, alerga omul la Curte. Aici găsea, fără multă rugămintă, și bani și mălai și ocrotire. La noi în sat, zăpucii, pomojnicii, percepătorul și alte fețe ale stăpânerii veneau foarte rar și nu necăjeau pe nimeni.” Este aici o lume, cumva, idilică, dacă ne raportăm la lumea, de mai târziu, din Siliștea-Gumești, sat aflat la nu prea mulți kilometri depărtare de Dideștiți lui Gala Galaction, pe care o evocă Marin Preda în romanul „Moromeții”...

E. St. Caligraf

Meridiane literare

„Scriitorii sunt puntea dintre tradiție și viitor”

S-au împlinit 105 ani de la înființarea Uniunii Scriitorilor Bulgari (USB). Pe data de 20 noiembrie, în sala 6 a Palatului Național al Culturii va avea loc festivitatea jubiliară sub egida președintelui Rumen Radev. Evenimentul va fi onorat și de ministrul culturii, Boil Banov. Au fost invitați mai mult de 350 de membri actuali ai USB, precum și conducătorii uniunilor scriitorilor din străinătate. Care sunt accentele programului celor două zile aniversare, ce nevoi are breasla scriitoricească, avem oare o strategie a statului în cultură? Conversăm cu poetul Boyan Anghelov, președintele Uniunii Scriitorilor Bulgari.

– *Domnule Anghelov, sunteți conducătorul celei mai vechi și cu cea mai mare autoritate organizație a scriitorilor de la noi. Se conduce greu o trupă cu atâtea individualități originale?*

– Nu mi-am propus ca țel să-mi conduc colegii, pentru că Uniunea Scriitorilor Bulgari, în esența sa istorică, este o asociere voluntară de oameni ce împărtășesc aceleași convingeri. Iar Uniunea noastră are regulamentul său, pe care nu am nici dreptul nici dorința de a-l încălca. Sunt recunoscător acelor colegi, care m-au votat și mă străduiesc să confirm încrederea lor. E logic să existe și oponenți și nemulțumiți. Încerc să găsesc pricinile apariției dezacordurilor. Sunt recunoscător și colegilor din Consiliul Director și Comitetul de Conducere pentru unitatea de acțiune. Mă străduiesc să vindic dezacordurile, dar fiecare scriitor trăiește în universul propriu și e dreptul său să reacționeze conform cu emoțiile și pretențiile sale. Însă există principii pe care nu le-aș neglija. Unul dintre ele este să păstrăm demnitatea literaturii bulgare în fața atacurilor străine. Bulgaria se poate mândri cu faptul de necontestat că, în interiorul granițelor Patriei noastre a apărut alfabetul chirilic, transpus încă din anul 893 în scrierea noastră, bază a literaturii. Cu alfabetul chirilic bulgare scriu și citesc mai mult de 300 000 000 de ființe umane și acesta este recunoscut de UE ca unul din cele trei alfabetice ale Comunității, alături de cel grec și cel latin.

– *Care este atmosfera în cultura bulgară în preajma celei de-a 105-a aniversării a USB?*

– Avem nevoie de un asemenea jubileu și de ce? Au fost și perioade mai teribile în istoria noastră. Dar eu nu sunt un optimist înaripat și nu as spune că astăzi este o perioadă bună pentru cultura. Observăm din nou că în bugetul anului 2019 nu se regăsește resurse pentru creșterea procentuală a bugetului culturii. Și chiar dacă s-ar fi întâmplat asta, abia dacă scriitorii ar fi primit o recunoștință financiară. Literatura continuă să fie „copilul izgonit” al culturii noastre. Fiindcă scriitorii bulgari sunt oameni introvertiți, demni, pe care nu-i vezi în ton cu vremurile. Aceștia trăiesc pe lauri din trecut și cu mândrie, pe care le respect, dar trebuie să lucrăm și în altă direcție. Literatura ne este ecoul patimilor poporului, al evenimentelor istorice tragice. Indiscutabil, ea a conservat spiritul bulgar în forma sa scrisă, deci aniversarea celor 105 ani trebuie marcată.

– *Povestii-ne despre crearea Uniunii.*

– Între una din cele mai tragice perioade ale istoriei noastre a apărut organizația scriitorilor. Asta s-a întâmplat după semnarea Păcii de la București, la încheierea celui de-al Doilea Război Balcanic (n. trad. numit în Bulgaria „Războiul între aliați”), când armata română era deja în cartierul „Vrajdebna” (n. trad. – cartier din nord-estul capitalei Sofia, al cărui nume înseamnă „Dusmănoasă”) și armatele noastre cu eforturi neistovite reușeau să oprească atacanții greci și sârbi. Bulgaria a fost obligată să semneze tratatul de pace cu „aliați-opresori” și să-și ia adio de la gândul unificării Moesiei, Traciei și

Interviu cu Boyan Anghelov, președintele Uniunii Scriitorilor Bulgari*

Macedoniei. Chiar atunci ofițeri și soldați reveniți de pe front (25-30 de ani) hotărâse să înființeze Asociația Scriitorilor Bulgari. Uniunea noastră are și preistoria sa, încă din anul 1893, când s-au sărbătorit 50 de ani ai publicației „Dragostea de cuvânt” (n. trad. – la vremea respectivă s-a folosit o versiune mot-a-mot bulgărească a termenului „Filologia”) s-au reunit literaturii, dar au creat Uniunea Jurnalistilor Bulgari. Astfel că data de început a Uniunii scriitorilor se consideră 8 septembrie 1913. Printre fondatori se numără: Stilian Cilinghirov, Stoian Drinov, Ivan Andreicin, Kiril Hristov, Dimităr Podvărzaciov. Printre ei era și Minko Nevolin – cronicarul Răscăleii (n. trad. antiotomane) din Ziua Schimbării la Față (din 1903). Anunțul înființării Uniunii a apărut în revista „Toamna”, publicație a modernismului bulgar, în redactarea lui D. Badev. Acei oameni tineri, rămași în viață ca prin minune după războaie, au adresat o scrisoare scriitorilor consacrați cu apelul de a deveni membri onorifici și aceștia au acceptat: Ivan Vazov, prof. Ivan Șişmanov, prof. Aleksandăr Teodorov-Balan, Todor Strașimirov, Todor Vlaikov, dr. Krăsto Krăstev. Astfel, în 1913, Uniunea a strâns elita intelectuală a Bulgariei, oameni iubitori de patrie. S-au alăturat și Peio Iordanov și Iordan Iovkov. Primul președinte a fost Ivan Andreicin, al doilea, Kiril Hristov, au urmat Boyan Anghelov, Elin Pelin, Mihail Arnaudov, Dobri Nemirov, Stilian Cilinghirov - o pleiadă de personalități remarcabile, care au pus suflet pentru Bulgaria.

– *Ce împiedică acum dezvoltarea normală a culturii?*

– Arta a fost obligată să se descurce pe principiul economiei de piață. Poate că asta se aplică la națiuni multimilionare, deși acolo este implementat standardul mecenatului. La noi, încă de la jumătatea anilor '90, s-a stopat finanțarea uniunilor de creație. Acestea au fost obligate să se reinregistreze în interes privat, conform Legii persoanelor fizice și familiei. Dar nu e vorba de „interes privat” pentru cinci persoane, ci pentru o mare masă de membri. Unele uniuni au sute și mii de membri: Uniunea pictorilor bulgari are 4000 de membri, a jurnaliștilor – 5000, iar în USB suntem 800 de membri. Prin aceste reinregistrări am fost lipsiți de subsidiile statului, am fost lăsați în voia sorții. Unele uniuni dețin baze pe jumătate rulate sau chiar apartamente lăuate prin testament de membrii lor. Asta oferă teme răuvoitorilor să afirme că uniunile de creație sunt S.R.L.-uri, asociații comerciale, care trăiesc pe spinarea istoriei. Complet neadevărat! USB are o istorie remarcabilă și astăzi continuă să susțină moralmente pe condeieri, dar nu

are posibilitatea să ofere o susținere materială – onorarii, excursii, pensii, traduceri peste hotare. USB își formează bugetul din credite, aportul membrilor și donații. Dacă apare un membru în nevoie, Consiliul Director se reunește pentru a-i vota un ajutor. În statul nostru nimeni nu acordă atenție oamenilor de artă în general, ca un tot. E valabil pentru toate guvernările cu un spectru atât de multicolor. Nu se implică în esența procesului de creație, a valorii adăugate, care în acest domeniu se produce lent. Se uită că, oricare ar fi progresul ce l-ar realiza țara noastră în raport economic sau al poliției externe, totuși, conservarea națiunii bulgare – prin moștenirea culturală, literatură, muzică, arte vizuale – se face numai cu eforturile creatorilor ce trăiesc azi, cu contribuția savanților culturii, criticilor de artă și literari, a jurnaliștilor.

Avem totuși proiecte pe care le anunță Ministerul culturii și unitățile administrative, avem finanțări și prin proiecte europene... Sunt absolut insuficiente și adeseori aceste proiecte sunt „flori de o zi”. E necesară o îngrijire de la centru a scriitorilor, pentru că aceștia sunt gardienii suveranității naționale. Muzicienii sunt muzicieni în întreaga lume, pictorii sunt artiști liberi și-și vând operele din Japonia până în Brazilia. Dar scriitorii cioplesc cuvântul natal – un grai născut și o cultură ce au nevoie de ocrotire. În fiecare an ni se promite că se va întreprinde ceva. Infricoșător e că există forțe centrifuge – fundații din străinătate, pentru care e mai comod să nu existe nici uniunile de creație, nici specificul național al culturii. Aceștia împărtășesc o ideologie neoliberală, conform căreia națiunea bulgară trebuie să se dizolve în niște valori neclare, dar generale europene, chiar planetare și în prim-plan să se cocoațe individul. Să nu se mai scrie despre istorie, să nu se mai scrie în limba bulgară – atunci le-ar fi acestora mult mai bine! Dar au un oponent serios în persoana noastră. Găsim sprijin pe alocuri în unități administrative regionale, unde mulți primari ne ajută – păstrăm astfel premierile în numele clasicilor noștri, fapt important pentru stima de sine a creatorilor contemporani. Să menționăm și TVA-ul criminal pentru cărți. Acesta trebuie redus semnificativ pentru a face accesibilă tinerilor cultura estetică, să nu fie lăsați în labele manelizării**.

– *Ce va fi după aniversarea de 105 ani?*

– Bineînțeles că noi vrem să arătăm că USB există și e necesară societății bulgare. Scriitorii sunt puntea între tradiție și viitor. Festivitatea aniversară de la Palatul Culturii se află sub egida președintelui Radev. Ministerul culturii a

alocat un ajutor financiar și am editat două volume de lux: „Copaclu cântător” (poezie) și „Vine oare?” (proză), care cuprind în total 700 de autori bulgari de la Ivan Vazov până în zilele noastre (de reținut că totalul celor care au fost membri ai Uniunii în decurs de 105 ani se ridică la 1600 de persoane). A rezultat o serioasă trecere în revistă a literaturii bulgare – volumul poeziei începe cu Hristo Botev, iar cel al prozei, cu Ivan Vazov. Vom prezenta ambele volume în cadrul festiv și le vom dăruia președintelui. Evenimentul va beneficia și de prezentarea multimedia, pregătită de Muzeul Național al Literaturii. Iar pe 29 noiembrie, la Biblioteca Națională, va avea loc lansarea în premieră națională a celor două volume. Multumesc echipei redacționale a celor două volume, în componența: Blagovesta Kasabova, Atanas Zvezdinov, Petăr Andasarov, Angela Dimceva. Multumesc și Consiliului de redacție, provenit din Consiliul nostru director și care a cuprins scriitorii consacrați din toată țara. În a doua zi de festivități – 21 noiembrie –, în galeria-librărie „Sofia-press”, va avea loc o reuniune internațională cu scriitorii din Turcia (Hilmi Haşal, Ghiune Iozkälanci), Rusia (Vladimir Boiarinov), Serbia (Radomir Andrici, Ieremia Lazarevici, Deian Mastilovic), Macedonia (Branko Tzetkoski, Sande Stoicevski, Vesna Atzevska), Slovacia (Miroslav Bielik) și, de asemenea, oaspeți din Ucraina, Grecia (Elveția, România, Cehia. Vom prezenta cartea în două volume „Poezia bulgară contemporană” (bilingvă), în traducerea lui Ahmet Emin Atasoy, editată în Turcia.

Va apărea și numărul aniversar al gazetei „Cuvântul astăzi”. Pentru ce se va mai lupta Uniunea scriitorilor? Lucrăm susținut pentru crearea Centrului pentru literatura bulgară, care se va strădui să ajute la transpunerea directivei PLR (Drepturile de autor și bibliotecile), pentru a proteja munca scriitorilor. În 24 state ale Uniunii Europene această directivă este implementată și statele sunt obligate ca în fiecare an să prevadă un buget pentru plata drepturilor de autor pentru cei care creează în limba națională și ale căror cărți sunt imprumutate în bibliotecă. Așa se apără națiunile mici de asimilare, de agresiunea limbii engleze. Avem sprijinul total al Organizației internaționale PLR. USB a primit și invitația oficială de a fi inclusă în jurul internațional al EWC de la Bruxelles (Consiliul European al Scriitorilor), care decernează Premiul european pentru literatură. Așa invită conducerea partidelor să pună pe listele lor de la viitoarele alegeri scriitorii și alți oameni de cultură, ca să avem reprezentarea breslelor noastre în parlament. Suntem în proces de semnare a unui memorandum cu Academia de literă din Pakistan, lucrăm la un acord cu Uniunea scriitorilor kazahi. Am primit propunerea scriitorilor chinezi să organizăm la Sofia o Reuniune internațională 16 + 1. Dar pentru toate acestea trebuie să fim susținuți de instituțiile statului. Sper că am mai făcut un pas către unificarea literaturii bulgare atât de dezbinată de străini și de ai noștri.

Oaspetele nostru

Boyan Anghelov a absolvit filosofia și filologia bulgară la Universitatea din Sofia „Sf. Kliment Ohridski” și Academia de pedagogie Waldorf cu un doctorat recunoscut în Elveția. Din 2002 este președintele Academiei bulgare-elvețiene de arte. Autorul a 26 de antologii de poezie în limba bulgară, culegeri de critică literară și monografii științifice, a întocmit enciclopedia și antologii. De la sfârșitul anului 2012 este director al editurii „Scriitorul bulgar”.

* interviu acordat în 17.11.2018 publicației bulgare „Tpyz” („Munca”)

** am folosit echivalentul românesc aproximativ al fenomenului subcultural etno-pop numit „cialga” în Bulgaria. n. trad.

Angela Dimceva

Traducere și note: Vladimir Ion Mutu